

KARTTAPOHJAISTEN OSALLISTUMISMENETELMIEN HYÖDYNTÄMINEN KAAVOITUKSESSA

Case: Karistonmäen kaavarunko

Tiivistelmä

Tekijä(t) Mattila, Riikka	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 35	Valmistumisaika Kevät 2020
Työn nimi Karttapohjaisten osallistumismenetelmien hyödyntäminen kaavoituksessa Case: Karistonmäen kaavarunko		
Tutkinto Insinööri (AMK)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä tutkittiin paikkatietopohjaisten osallistamismenetelmien, erityisesti karttakyselyiden, hyödyntämistä kaavoitusprosessin osallistamisessa. Työn toimeksi-antajana toimi Lahden kaupunki ja tutkimustapauksena Karistonmäen kaavarunko-alue Lahdessa. Alueen asukkaille ja muille osallisille toteutettiin karttapohjainen kysely osana opinnäytetyötä.</p> <p>Tutkimusten mukaan suuri osa osallisista on ollut tyytymättömiä kaavoituksen osallisuus- ja vuorovaikutusprosesseihin. Erityisesti ongelmia ovat osallistumisen pieni vaikutus lopputulokseen sekä päätöksenteon läpinäkymättömyys. Myös viranomaiset kokevat osallistumisen järjestämisen raskaana, esimerkiksi sähköisten välineiden käyttö vaatii lisäresursseja sekä osaamista. Sähköiset osallistamisvälineet ovat yleistyneet Suomessa. Niiden säännöstelyä ja vaikutuksia pohditaan myös tulevassa maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa. Lakiuudistuksen tulee varmistaa kaikille tasa-arvoiset osallistamismenetelmät.</p> <p>Toteutettua karttakyselyä arvioitiin Rowen ja Frewerin kehittämän arviointikehyksen avulla. Osallistamisen tulisi olla edustavaa, itsenäistä, läpinäkyvää, aidosti vaikuttavaa sekä alkaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.</p> <p>Osallistumisprosesseja on edelleen tarve kehittää ja karttapohjaiset osallistamismenetelmät voivat olla yksi keino. Karttakyselyillä on mahdollisuus tavoittaa laajempi joukko osallisia kuin perinteisemmällä osallistamiskeinoilla. Tässä tapauksessa karttakysely tavoitti laajan joukon osallisia ja osallistaminen aloitettiin aikaisessa vaiheessa. Huomioon tulee kuitenkin ottaa se, ettei mikään osallistamisprosessi ole hyödyllinen, ellei siihen olla halukkaita käyttämään aikaa ja resursseja.</p>		
Asiasanat kaavoitus, osallistaminen, karttapohjaiset osallistamismenetelmät, GIS, PPGIS		

Abstract

Author(s) Mattila, Riikka	Type of publication Bachelor's thesis	Published Spring 2020
	Number of pages 35	
Title of publication Benefits of utilizing map-based participation methods in statutory planning Case study: Karistonmäki district plan area		
Name of Degree Bachelor of Engineering		
Abstract <p>The goal of this thesis was to consider the advantages and disadvantages of public participation GIS, (PPGIS), and more specifically the use of map-based questionnaires as a part of the statutory planning process. The thesis was commissioned by the City of Lahti and the study area was the district plan area of Karistonmäki. As a part of the thesis, a map-based survey was created for the residents and other participants.</p> <p>According to several studies, participants are often dissatisfied with public participation processes. Feelings of disappointment stem from the experience of not actually being able to influence decision making. Planning officers also find it hard to organize community participation due to the lack of resources and knowledge.</p> <p>The survey created for the thesis was evaluated using the framework by Rowe and Frewer. For a public participation method to be efficient, it should be representative of the general public, independent, transparent, influential and begin at a stage as early as possible.</p> <p>In this case, the participation process started early on and the map-based questionnaire was successful in reaching many participants. There is still room for improvements in public participation processes and PPGIS could in some cases reach more participants than more traditional participation methods. Still, web-based surveys cannot on their own improve the influence of the public in the decision making if the data collected is not actually analyzed and used accordingly. This requires resources and further education.</p>		
Keywords public participation, planning, PPGIS, GIS, map-based participation methods		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OSALLISTUMINEN KAAVOITUSPROSESSISSA	2
2.1	Ohjaava lainsäädäntö	2
2.2	Uudistus	2
2.3	Historia	3
2.4	Kaavoitusprosessi.....	3
3	OSALLISTUMINEN	6
3.1	Osallistamisen hyödyt.....	6
3.2	Kokemuksia osallistumisesta	6
3.2.1	Läpinäkyvyys ja epäoikeudenmukaisuuden kokemukset	7
3.2.2	Tiedonhankinnan ongelmat ja resurssit.....	7
4	KARTTAPOHJAISET OSALLISTUMISMENETELMÄT	9
4.1	Määritelmä.....	9
4.2	Hyödyt	9
4.3	Heikkoudet	10
4.4	Käyttö Suomessa.....	11
4.5	SWOT-analyysi.....	12
5	KARISTONMÄEN KAAVARUNKO.....	14
5.1	Kuvaus kaavarunkoalueesta.....	14
5.2	Työn tavoite	16
5.3	Tutkimusmenetelmä	17
6	TULOKSET.....	20
6.1	Vastaajien taustatiedot	20
6.2	Karttapaikannukset	23
6.3	Osallistuminen	27
6.4	Avoin palaute.....	29
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7.1	Kyselyn tulokset.....	31
7.2	Edustavuus.....	31
7.3	Itsenäisyys ja aikainen osallistaminen.....	32
7.4	Vaikuttavuus ja läpinäkyvyys	33
8	YHTEENVETO	34
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	39

1 JOHDANTO

Lain velvoittaman osallistamisen haasteet ovat olleet esillä maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen myötä. Nykyinen laki velvoittaa kunnat ottamaan osallisten mielipiteet huomioon kaavoitusprosessissa. Samalla laki mahdollistaa kuntalaisille mahdollisuuden vaikuttaa alueiden suunnitteluun. Suomessa on tutkittu osallisten kokemuksia kaavoitusprosessiin osallistumisesta sekä arvioitu maankäyttö- ja rakennuslain toimivuutta. Näiden tutkimusten mukaan kuitenkin niin osalliset kuin virkamiehet kokevat osallistumis- ja vuorovaikutusprosessit hankalina. Monilla osallisilla on kokemuksia siitä, ettei osallistumisella ole lopputuloksen kannalta painoarvoa. Voisiko sähköisistä osallistamismenetelmistä olla apua tehokkaampaan osallistumisen järjestämiseen?

Työn toimeksiantajana toimii Lahden kaupungin maankäyttö ja aluehankkeet -yksikkö. Työn tarkoituksena on suunnitella ja toteuttaa Karistonmäen kaavarunkoaluetta käsittelevä karttakysely, jonka avulla kerätään osallisten tietoja alueen nykytilasta sekä toiveita alueen tulevaisuuden kehityksen suhteen. Kysely toteutetaan Maptionnaire-työkalulla, joka on paikkatietopohjainen osallistamisväline. Työkalulla voidaan luoda verkkokyselyjä, joissa vastaaja voi merkata kartalle tietojaan ja kokemuksiaan.

Kyselyn lisäksi opinnäytetyössä tarkastellaan paikkatietopohjaisia osallistamismenetelmiä ja niiden hyödyntämistä kaavoituksessa. Opinnäytetyötä varten on tutustuttu osallisten kokemuksiin kaavoitusprosesseista, kaavoitusta koskevaan lainsäädäntöön sekä tutkimuksiin, jotka käsittelevät paikkatietopohjaisia osallistamismenetelmiä.

Lopuksi toteutetun kyselyn onnistuneisuutta arvioidaan Rowen ja Frewerin arviointikriteerien avulla. Osallistamisprosessin tulisi kriteerien mukaan olla edustava, vaikuttava, itsenäinen, läpinäkyvä ja tapahtua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

2 OSALLISTUMINEN KAAVOITUSPROSESSISSA

2.1 Ohjaava lainsäädäntö

Kaavoitusta ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL). Lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että samalla luodaan edellytykset hyvälle ympäristölle sekä edistetään kestävästä kehityksestä. Lain keskeisenä tavoitteena on myös turvata jokaiselle osallistumismahdollisuus, suunnittelun laatu, vuorovaikutus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävistä asioista. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 1 §.) Yleis- ja asemakaavat laaditaan ja hyväksytään kunnissa (Ympäristöministeriö 2013). Laissa säädetään kaavoitukseen liittyvästä tiedottamisesta, osallistumisesta sekä viranomaisten yhteistyöstä. Kaavoja valmistelevien viranomaisten on tiedotettava kaavoituksesta niin, että niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus seurata kaavoitusta ja vaikuttaa siihen. (MRL 132/1999, 6 §.) Tällä varmistetaan, että osallisilla on mahdollisuus vaikuttaa kaavaan ja seurata sen etenemistä (Ympäristöministeriö 2018). Kunnat tiedottavat ajankohtaisista kaavahankkeista internet-sivuillaan, sanomalehdissä ja kaavoituskatsauksissa (Ympäristöministeriö 2013).

Kuntien velvollisuus on järjestää osallistuminen sekä ottaa vastaan mielipiteitä suunnitelmista (Haliseva-Soila 2017). Osallisuus on määritelty maankäyttö- ja rakennuslaissa. Osallisia ovat niin maanomistajat kuin ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Osallisia ovat myös viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. (MRL 132/1999, 62 §.) Lain hengen mukaisesti osallisia ovat kuitenkin kaikki, jotka kokevat tarvetta osallistua. Osallistamisella tarkoitetaan kunnan toimia, joilla osallistuminen mahdollistetaan (Haliseva-Soila 2016.) Lain keskeisiä periaatteita ovat laaja osallisuus, avoimuus, varhainen osallistuminen ja vuorovaikutus (Tulkki & Vehmas 2007).

2.2 Uudistus

Sähköiset osallistumisvälineet ovat vakiintumassa osaksi alueiden käytön suunnittelua. Toimintatavat ja välineet kuitenkin vaihtelevat kunnittain ja tämä asettaa kansalaisten osallistumismahdollisuudet eriarvoiseen asemaan. (Nummi 2018.) Lakiuudistuksen keskeisiä osallistamiseen liittyviä pohdintoja ovat muun muassa, se miten varmistetaan kaikille mahdollisuus osallistua sekä miten kansalaisten ääni saataisiin paremmin kuuluville maankäytön ja rakentamisen suunnittelussa. (Ympäristöministeriö 2020.)

Nykyinen laki mahdollistaa sähköisen osallistumisen, muttei velvoita sitä. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus on parhaillaan käynnissä, ja esitys valmistuu vuonna 2021. Uudistuksessa tarkastellaan myös osallistumiseen liittyviä näkökulmia ja pohditaan, millä tavalla

sähköistä osallistamista voidaan ohjata säännöksillä ja mitkä asiat ovat käytäntöihin ja toimintatapoihin liittyviä. (Nummi 2018.)

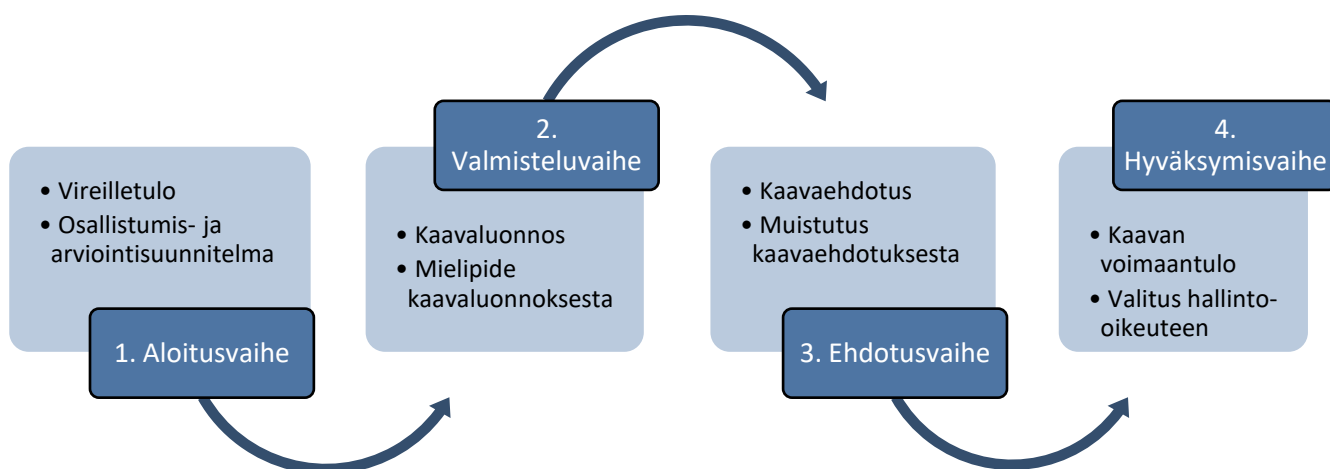
2.3 Historia

Velvollisuus tiedottaa kaavoittamisesta säädettiin kunnille rakennuslain osauudistuksessa vuonna 1990. Tällä haluttiin varmistaa, että niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus seurata kaavoitusta ja vaikuttaa siihen. Samalla uudeksi tiedottamisen muodoksi otettiin käyttöön vuosittainen kaavoituskatsaus ja siirryttiin maanomistajakeskeisestä kuulemisesta laajempaan kuntalaisten kuulemiseen. Lisäksi oikeus muistutuksen jättämiseen laajennettiin koskemaan kaikkia kunnan jäseniä. (Tulkki & Vehmas 2007.)

Vuoden 2000 maankäyttö- ja rakennuslaki korostaa osallistumista ja vuorovaikutusta. Osallisen käsite lisättiin lakiin. Tiedonsaantia parannettiin velvoittamalla kunta tiedottamaan kaavoituksen alkamisesta. Lisäksi osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla tulee tiedottaa kaavoituksen lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointimenettelyistä. Ennen lakiuudistusta oli mahdollista, että merkittävästäkin kaavasta tietotettiin ensimmäisen kerran vasta kaavaluonnoksen valmistuttua. (Tulkki & Vehmas 2007.)

2.4 Kaavoitusprosessi

Seuraavissa kappaleissa käydään lyhyesti läpi kaavoitusprosessi ja se, miten osallistuminen on järjestetty prosessin eri vaiheissa. Prosessi on jäsennelty aloitus-, valmistelu-, ehdotus- ja hyväksymisvaiheeseen. Prosessikaavio on yleispiirteinen, ja eri vaiheiden painotus voi vaihdella hankkeen mukaan, esimerkiksi kaavaluonnoksia ei kaikissa tapauksissa tehdä, vaan siirrytään suoraan ehdotusvaiheeseen.

Kuva 1. Kaavoitusprosessikaavio.

Kunta päättää kaavan laatimisesta tai muuttamisesta kaavoitusohjelmassa tai tapauskohtaisesti. Kaava tulee vireille kunnan tai yksityisen tahon, kuten maanomistajan, kuntalaisen tai yrityksen, aloitteesta. (Tulkki & Vehmas 2007.) Vireilläolosta ilmoitetaan vuosittaisessa kaavoituskatsauksessa tai erillisellä kuulutuksella (Lahden kaupunki 2020). Osallisille tiedotetaan kaavoituksen alkamisesta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Aloitusvaiheessa laaditaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS), jossa suunnitellaan osallistumisen järjestäminen sekä määritellään muun muassa alustavat tavoitteet, selvitystarpeet ja vaikutusten arvioinnin tarpeet. (Tulkki & Vehmas 2007.) OAS:sta voi jättää mielipiteen kaavan laatijalle. Osallinen voi myös kommentoida alkavan kaavatyön tavoitteita ja selvitystarpeita. (Lahden kaupunki 2020.)

Valmisteluvaiheessa laaditaan luonnoksia, selvityksiä ja arvioidaan luonnoksen vaikutuksia (Lahden kaupunki 2020). Valmisteluvaiheessa tarkennetaan tavoitteita, tarkastellaan selvityksiä, suunnitellaan kaavaratkaisun periaatteet ja vaihtoehdot sekä selvitetään niiden vaikutuksia. Valitun vaihtoehdon pohjalta valmistellaan kaavaluonnos tai -luonnoksia. Osallistuminen järjestetään osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti. Valmisteluvaiheessa osallisille järjestetään tilaisuus mielipiteen esittämiseen. Yleensä se tehdään asettamalla kaavaluonnos tai -luonnokset nähtäville. (Tulkki & Vehmas 2007.) Kaavaluonnoksesta tai -luonnoksista voi kertoa mielipiteensä suullisesti tai kirjallisesti nähtävilläolon aikana, joka on vähintään 14 päivää. Luonnosvaiheessa suunnitelmia voidaan esitellä asukasillassa tai muussa tilaisuudessa. (Lahden kaupunki 2020.)

Ehdotusvaiheessa laaditaan kaavaehdotus valitun kaavaluonnoksen pohjalta. Luonnoksesta kerrotut mielipiteet ja viranomaislausunnot otetaan huomioon laadittaessa ehdotusta. Kaavaehdotus asetetaan nähtäville 30 päivän ajaksi. (Lahden kaupunki 2020.) Osalliset ja kunnan jäsenet voivat ehdotuksen nähtävillä olon aikana esittää mielipiteensä kaavasta eli tehdä muistutuksen (Tulkki & Vehmas 2007). Muistutuksen jättäneet voivat pyydettäessä saada kaavan laatijalta vastauksen. Luonnosvaiheessa jätettyjä mielipiteitä ei huomioida uudelleen, vaan mikäli kaavan sisällössä on vielä ehdotusvaiheessa huomautettavaa, pitää osallisen tehdä muistutus. (Lahden kaupunki 2020.) Viranomaiset ja yhteisöt jättävät kaavaehdotuksesta lausunnon. Ehdotus tulee asettaa uudelleen nähtäville, jos kaavaan on tehty huomattavia muutoksia muistutusten ja lausuntojen perusteella. (Tulkki & Vehmas 2007.)

Kunnanvaltuusto hyväksyy yleiskaavat ja asemakaavat. Asemakaavojen hyväksyminen voidaan siirtää johtosäännöllä kunnanhallitukselle tai lautakunnalle. (Haliseva-Soila 2017.) Osalliset ja kunnan jäsenet voivat valittaa kaavan hyväksymispäätöksestä hallinto-oikeuteen valitusaikana, joka on 30 vuorokautta päätöksenteosta. Hallinto-oikeuden

päätöksestä on mahdollista valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. (Lahden kaupunki 2020.) Jos kaavan hyväksymispäätöksestä ei ole valitettu, päätös tulee lainvoimaiseksi ja kaava saatetaan voimaan kuuluttamalla. Jos päätöksestä on valitettu, kaava ei tule lainvoimaiseksi ja tällöin jäädään odottamaan hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua. (Haliseva-Soila 2017.)

3 OSALLISTUMINEN

3.1 Osallistamisen hyödyt

Innes ja Booher (2004) ovat tunnistaneeet viisi syytä, joilla voidaan perustella osallistamisen ja osallistumisen tärkeyttä:

- Ensimmäiseksi, osallistumisen myötä päätöksentekijät saavat tietoa kansalaisten mieltymyksistä, jolloin ne voidaan ottaa huomioon päätöksenteossa.
- Toiseksi, kun kansalaisten paikallinen tietämys otetaan huomioon päätöksenteossa, tehdään parempia päätöksiä.
- Kolmantena perusteena on oikeudenmukaisuuden ja reiluuden edistäminen. Ilman erillistä huomiointia erityisesti heikoimmassa asemassa olevien tarpeet ja mieltymykset voivat jäädä helposti huomioimatta.
- Neljäntenä, osallistamisen myötä päätökset ovat perusteltuja lain edessä. Jos osallistumisen mahdollisuuksista pidetään huolta, ovat päätökset ainakin teoriassa demokraattisia ja oikeutettuja.
- Viimeiseksi, esimerkiksi kaavoitusta ohjaa lainsäädäntö, jonka yhtenä keskeisenä tavoitteena on osallistumisen ja vuorovaikutuksen turvaaminen.

3.2 Kokemuksia osallistumisesta

Osallistumisen kokemuksia ja maankäyttö- ja rakennuslain toimivuutta on tutkittu Suomessa paljon. Yksi tuoreimmista on Ogbeiden ja Kallion *Selvitys asiakkaiden kokemuksista maankäytön muutoshankkeissa* vuodelta 2019. Selvitys on tehty osana maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta, jonka yhtenä teemana on osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen ja varmistaminen. Suuri osa kyselyyn vastanneista oli tyytymättömiä hankkeen kulkuun. Selvityksen mukaan vastaajat kokivat, ettei osallistumisella ollut lopputuloksen kannalta merkitystä. Erityisesti tällaisia kokemuksia syntyi, kun vastaajat kokivat vuorovaikutuksen alkaneen liian myöhään tai että päätökset suunnitelmista oli jo todellisuudessa tehty.

Vuonna 2014 julkaistussa *Arviossa maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta*, huomattiin saman suuntaisia tuloksia. Kansalaisilta kerätyssä palautteessa todettiin usein, että osallistuminen on nimellistä ja kaavojen lopputulos on jo ennalta päätetty. (Ympäristöministeriö 2014.) Laki kuitenkin nykyiselläänkin mahdollistaisi hyvät edellytykset vuorovaikutukselle. Arvion mukaan ongelmat johtuvat enemminkin käytännöistä ja organisaatioiden toimintakulttuureista, kuin lain puutteellisuudesta. (Staffans 2012.)

3.2.1 Läpinäkyvyys ja epäoikeudenmukaisuuden kokemukset

Kansalaisten palautteissa painotettiin tarvetta kaavoituksen ja siihen liittyvien prosessien läpinäkyvyyteen (Ympäristöministeriö 2014). Epäoikeudenmukaisuuden kokemukset voivat johtua enemminkin päätöksenteon läpinäkymättömyydestä, kuin tehdystä päätöksestä. Päätösten taustalla olevat perustelut tulisi kommunikoida selkeästi, jotta osalliset ymmärtävät, millainen vaikutus heidän osallisuudellaan on hankkeessa ollut. Ymmärrystä voidaan lisätä selkeällä viestinnällä siitä, miten osallistuneiden ehdotukset on huomioitu päätöksenteossa. (Ogbeide & Kallio 2019.) Hyvin järjestetyssä osallistumisessa ilmapiiri paranee, vaikka aina ei tehtäisikään osallisia miellyttäviä päätöksiä (Ympäristöministeriö 2014).

Epäoikeudenmukaisuuden kokemuksia voi syntyä myös silloin, jos viranomaiset eivät osaa viestiä tarpeeksi ymmärrettävästi hankkeen taustoista ja tavoitteista. Vastaajat kertoivat, että mikäli heidän antamansa ehdotukset sivuutettiin ilman perusteluja tai niihin vastattiin vain viittaamalla aikaisemmissa suunnitelmissa olevilla argumenteilla, syntyi epäluottamuksen tunteita. Epäoikeudenmukaisuutta koettiin myös lain tulkinnanvaraisuuden vuoksi. Toisaalta tätä pidettiin joustavuuden vuoksi hyvänä asiana, mutta vaihtelevat päätökset ja tulkintojen muuttuminen esimerkiksi eri kuntien ja viranomaisten välillä herättivät vastaajissa epäoikeudenmukaisuuden tunteita. Tulkinnanvaraisuus, hankkeiden pitkä kesto ja päätöksenteon läpinäkymättömyys saattavat johtaa siihen, että päätökset koetaan mielivaltaisiksi. (Ogbeide & Kallio 2019.)

Osallistumisen ja vuorovaikutuksen ongelmien koettiin johtuvan viranomaisten asenteesta ja haluttomuudesta panostaa vuorovaikutus- ja osallistamisprosesseihin. Vuorovaikutuksen ongelmia syntyi vastaajien kokemuksista siitä, että osallisuus nähtiin taakkana eikä siihen oltu halukkaita panostamaan. Vastaajat toivoivatkin dialogia ja aitoon osallisuuteen panostamista. Vuorovaikutus- ja osallistumisprosessin tulisi alkaa hyvissä ajoin ja jatkua läpi hankkeen. (Ogbeide & Kallio 2019.)

3.2.2 Tiedonhankinnan ongelmat ja resurssit

Kaavoituksessa saattaa samaan aikaan olla käynnissä lukuisia päällekkäisiä prosesseja, jolloin osallisten voi olla hankala hahmottaa, mitkä kaikki niistä liittyvät toisiinsa. Tästä voi myös seurata, että osallinen joutuu toistamaan toiveitaan useaan otteeseen eri yhteyksissä. (Staffans 2012.) Ogbeiden ja Kallion selvityksessä vastaajat kokivat, että tiedon hankkiminen vaatii paljon omaa aktiivisuutta sekä resursseja, muun muassa tarjolla olevan

tiedon paljouden vuoksi. Oikeaa ja ajankohtaista tietoa voi olla vaikea löytää, minkä vuoksi selkeän ja selkokiehisen viestinnän tärkeys korostuu.

Vaikuttaminen vaatii perehtyneisyyttä, osaamista ja pitkäjänteisyyttä, lähes ammattimaista suhtautumista asiaan. Vaivattomien ja anonyymien menetelmien kehittäminen on tarpeellista niin osallisten, kuin suunnittelijoiden näkökulmasta. (Kyttä & Kahila 2006.)

Jos kansalaisten kommentteja ja toiveita kerättäisiin jatkuvasti kertyvään tietokantaan, voisivat viranomaiset tällä tavoin hyödyntää tietoa hankkeiden eri vaiheissa. (Staffans 2012.) Myös kansalaisten vastauksissa on ehdotettu kaavojen jatkuvaa vaikutusten seuranta ja seurannan perusteella esiin tulevien ongelmien korjaamista (Ympäristöministeriö 2014). Yksi ongelma on myös se, että monia asioita ratkaistaan myös kaavoituksen ulkopuolella, mutta osallistuminen on säädetty tapahtumaan kaavoitusprosessin aikana (Staffans 2012).

Osana maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arviointia toteutettu selvitys *Alueidenkäytön suunnittelun ja ohjauksen voimavaroista* toi esille, että maankäytön suunnittelun henkilöstöresurssit koetaan pieniksi ja osallistumisen järjestäminen kasvavana haasteena. Kansalaiset haluavat paljon osallistumista sekä monia erilaisia osallistumisvälineitä, mutta osallistumista ja vuorovaikutusta ei kuitenkaan ole johdonmukaisesti organisoitu. Kyseessä on ammatillisen osaamisen keskeinen osa-alue, mutta osaaminen ja kouluttaminen on yksittäisen kaavoittajan oman harrastuneisuuden varassa. Viestintään, neuvottelutaitoihin sekä ristiriitojen sovitteluun tulisikin kiinnittää kaavoittajien koulutuksessa huomiota. (Ympäristöministeriö 2014.)

Sähköiset vuorovaikutuksen ja osallistamisen menetelmät ovat kehittyneet ja lisääntyneet, mutta analysointimenetelmät eivät ole kehittyneet yhtä nopeassa tahdissa. Tämän vuoksi tiedon hyödyntäminen voi jäädä vähäiseksi. (Ympäristöministeriö 2014.) Pia Bäcklundin on tutkimuksessaan *Tietämisen politiikka. Kokemuksellinen tieto kunnan hallinnassa*, selvittänyt, mitä osallistumisprosesseissa kerätylle tiedolle tapahtuu sen siirtyessä kunnan haltuun. Tutkimuksen mukaa kunnallishallinnon käytännöt eivät nykyisellään tue kuntalaisten kokemuksellisen tiedon järjestelmällistä hyödyntämistä. Tähän vaikuttaa muun muassa vallitseva käsitys siitä, että asukkaat esittävät vain mielipiteitä ja koulutetut asiantuntijat tietoa. On myös epäselvää, milloin ja millä perusteilla saatua informaatiota voitaisiin suunnitteluprosessissa hyödyntää. (Ympäristöministeriö 2014.)

4 KARTTAPOHJAISET OSALLISTUMISMENETELMÄT

4.1 Määritelmä

Kaupunkisuunnittelua tukevat paikkatietojärjestelmät ovat pääsääntöisesti olleet viranomaisten rakentamia ja ylläpitämiä rekistereitä. Nykyään paikkatietoa etsitään yhä useammin myös suoraan ympäristön käyttäjältä. Kokemuksellisen tiedon ja virallisen paikkatiedon yhtäaikainen tarkastelu lisää mahdollisuuksia asukkaiden palautetiedon ja paikkojen ominaisuuksien välisessä tarkastelussa. (Kyttä & Kahila 2006.)

Paikkatietojärjestelmiä hyödyntävistä osallistumismenetelmistä käytetään lyhennettä PPGIS (Public Participation Geographic Information System). Termi luotiin kuvaamaan, kuinka paikkatietoteknologian avulla voitaisiin tukea osallistumista. Tavoitteena on huomioida ihmiset kaavoitus- ja päätöksentekoprosesseissa, erityisesti paikalliset sekä usein marginaaliin jäävä väestö. (Brown 2012.) Karttapohjaiset osallistumismenetelmät, lyhyemmin karttakyselyt, ovat yksi PPGIS-muoto. Kyseessä on internet-työkalu, jonka avulla osallistuja voi paikantaa digitaliselle kartalle kokemuksellista tai käyttäytymistä koskevaa tietoa, jolloin kokemukset saavat osoitteen ja koordinaatit. Tämä luo uuden kokemuksellinen tietokannan paikkatietojärjestelmiin. (Kyttä & Kahila 2006.)

Erilaisia työkaluja ja käyttötarkoituksia on lukuisia, yksi niistä on tässä opinnäytetyössä kyselyn tekemiseen käytetty Maptionnaire-työkalu, jonka avulla voi luoda ja julkaista karttapohjaisia kyselyitä. Työkalu mahdollistaa ympäristökokemusten, päivittäisen käyttäytymisen ja paikallisen tietämyksen ja ideoiden kartoittamisen alueen kehittämistä varten. Maptionnairea on kehitetty vuodesta 2005 asti Aalto-yliopistossa yhteistyössä kaavoittajien kanssa. (Kahila-Tani, Kyttä & Geertman 2019.)

4.2 Hyödyt

Elinympäristö arjen elettyinä ympäristönä kertoo pohjimmiltaan suunnittelun onnistuneisuudesta. Asukkaiden kokemuksia elinympäristön laadusta on tutkittu melko paljon niin Suomessa kuin ulkomailla. Perinteisissä tutkimuksissa on kuitenkin se puute, etteivät kokemukset kiinnity fyysiseen ympäristöön. Asukas voi esimerkiksi kertoa pitävänsä elinympäristöään luonnonläheisenä, mutta tutkija ei voi kuitenkaan tietää, tarkoittaako hän takapihaansa, näkymää ikkunasta, puistoa tai kauempana olevaa viheraluetta vai kenties näitä kaikkia. (Kyttä & Kahila 2006.) PPGIS-tutkimuksista kerätyistä havainnoista voi päätellä, että asukkailta kerätty paikkatieto voi parantaa jonkin olemassa olevan ilmiön ymmärtämistä, tuottaa tietoa asioista, joihin kaavoituksella tulisi tulevaisuudessa vaikuttaa, tai tuottaa jotakin uutta ja odottamatonta tietoa. (Kahila-Tani 2016.)

Parhaimmillaan menetelmät tavoittavat suuren määrän asukkaita, jolloin palautetiedon kerääminen on joustavaa ja lisää vuorovaikutusta asukkaiden, suunnittelijoiden ja päättäjien välillä. Toisaalta, jos palautemäärät kasvavat kovin suuriksi, on niiden työstäminen ja analysoiminen raskasta. (Kyttä & Kahila 2006.) Karttakyselyt voivat saavuttaa ryhmiä, jotka eivät perinteisesti osallistuisi. Tutkimusten perusteella vaikuttaa siltä, että PPGIS-työkalut auttavat laajentamaan osallisuutta ja tuovat mukaan uusia osallistujien ryhmiä. Esimerkiksi lapset ja nuoret eivät usein ota osaa asukastilaisuuksiin, joissa on usein enimmäkseen vanhempaa ikäryhmää. Joissain tapauksissa lapsia ja nuoria on saatu onnistuneesti osallistumaan karttakyselyjen avulla. (Kahila-Tani ym. 2019.)

Perinteisiin kollektiivisiin osallistumismenetelmiin verrattuna mahdollisuus antaa henkilökohtaisia näkemyksiä anonyymisti voi lisätä tasa-arvoa, monimuotoisuutta ja yksilöllisten näkemysten luotettavuutta, erityisesti silloin, kun vastaajat eivät näe muiden vastauksia. (Kahila-Tani ym. 2019.) Esimerkiksi asukastilaisuuksiin osallistuvat ovat useimmiten rohkeita, ulospäin suuntautuneita ja sanavalmiita persoonia. Kaikki eivät ole valmiita ilmaisemaan mielipiteitään julkisesti. (Kyttä & Kahila 2006.) Lisäksi verkossa toteutettavien kyselyjen vahvuutena on se, että niitä voidaan tarjota eri kielisinä versioina, jolloin voidaan tavoittaa paremmin maahanmuuttajia ja kielivähemmistöihin kuuluvia (Kahila-Tani ym. 2019).

Tutkimuksen mukaan PPGIS-työkaluja on käytetty kaavoitusprosessien kaikissa vaiheissa, eli vaikuttaisi siltä, että ne ovat riittävän joustavia käytettäväksi erilaisissa muodoissa ja kaavoitusprosessin vaiheissa. Työkaluilla voitaisiin myös tukea osallistujalähtöistä osallistumista, esimerkiksi joissain tapauksissa viranomaiset ovat suunnitelleet kyselyjä osallisten kanssa. Näissä tapauksissa osalliset ovat olleet sitoutuneempia vastaamaan kyselyyn sekä olleet innokkaita markkinoimaan kyselyä eri kanavissa. (Kahila-Tani ym. 2019)

Perinteiset osallistumismenetelmät eivät aina tue positiivisten kokemusten keräämistä ja saattavat usein tuottaa enemmän negatiivista palautetta. Sen sijaan karttakyselyissä osallistujat merkitsevät usein enemmän positiivisia kuin negatiivisia kokemuksia. Tämä voi olla yllättävä tulos kaavoittajille, jotka ovat tottuneet samaan yleisesti ottaen negatiivista palautetta perinteisissä osallisuusprosesseissa. (Kahila-Tani 2016, Kahila-Tani ym. 2019.)

4.3 Heikkoudet

Suuri datan määrä ja tiedon analysoiminen voi kuitenkin olla todellinen haaste kaavoittajille. Verkko-osallistumisen haasteita ovat myös digikuilu ja tekniset hankaluudet; kaikilla ei ole resursseja tai osaamista sähköisten välineiden käyttöön. (Kahila-Tani ym. 2019.)

Edustavuuteen liittyvät ongelmat tulee ottaa huomioon myös paikkatietoa hyödyntävissä kyselyissä unohtamatta kuitenkaan sitä, että sama ongelma koskee myös muita osallistumismenetelmiä, esimerkiksi asukastilaisuuksia. (Kahila-Tani 2016.)

Maptionnairen tapauksessa edustavuudesta on erilaisia kokemuksia. Joissain tapauksissa edustavuus on ollut hyvä, kun taas joissain tapauksissa jotkin ryhmät ovat olleet yliedustettuina. Edustavuutta voidaan mahdollisesti parantaa tarjoamalla myös paperinen versio tutkimuksesta tai järjestämällä mahdollisuus osallistua kyselyyn julkisessa paikassa, jossa vastaamisessa avustetaan. Tämä voisi myös auttaa kartanlukuongelmissa sekä muissa teknisissä haasteissa ja estää kysymysten väärinymmärrystä. (Kahila-Tani ym. 2019.)

Vaarana on, että joitakin tietoja hyödynnetään, kun taas osa jätetään huomioimatta. Tutkimuksissa on huomattu tapauksia, joissa on valittu käytettäväksi tietoja, jotka tukevat parhaiten omaa näkemystä. Tietoja saatetaan kerätä omien ajatusten tueksi. Lisäksi on huomattu, että vaikka suunnittelijat olisivat itse suunnitelleet ja toteuttaneet tutkimuksen, on kerättyjen tietojen hyödyntäminen ollut vähäistä. Tämä voi johtua osittain siitä, että joissain tapauksissa osallistaminen nähdään edelleen vain pakollisena osana kaavoitusprosessia. Tietojen väärinkäyttöä voidaan ehkäistä julkaisemalla kerätty tieto julkiselle keskustelulle. (Kahila-Tani 2016.) Joissain tapauksissa kyselystä saadun datan hyödyntäminen on ollut vähäistä, vaikka suunnittelija olisi itse toteuttanut kyselyn. Toisinaan tämä voi johtua siitä, että osallistaminen nähdään ainoastaan lain velvoitteena. (Kahila-Tani 2016.) Tutkimuksissa on huomattu, että PPGIS-projekteissa kerätty tiedon hyödyntäminen on ollut vähäistä. Tämä voi johtua institutionaalista esteistä, osallistaminen nähdään edelleen vain lain velvoitteena, ennemmin kuin konkreettisena keinona parantaa kaavoitusprosessin tuloksia. (Kahila-Tani ym. 2019.)

PPGIS-työkaluja voidaan väärinkäyttää, jos halutaan ainoastaan painottaa uuden osallistamiskeinon käyttöä ennemmin kuin luoda tehokas ja vaikuttava osallistamisprosessi. Tällainen on tietysti mahdollista kaikessa osallistamisessa, oli kyseessä sähköiset työkalut tai ei. PPGIS-työkalut eivät yksinään paranna osallistamista tai sen vaikuttavuutta. Mistään osallistamisprosessista ei ole hyötyä, jos tuloksien tutkimiseen ja hyödyntämiseen ei ole aikaa tai motivaatiota. (Kahila-Tani ym. 2019.)

4.4 Käyttö Suomessa

Kahila-Tani, Kyttä ja Geertman käyttivät vuonna 2019 toteutetun tutkimuksen pohjana tarkastelua 203 tapauksesta, joissa karttapohjaisia osallistumismenetelmiä oli käytetty kaavoituksessa vuosina 2014 - 2017. Tapaukset olivat pääosin Suomesta. Suomessa monet suuret kaupungit ovat ottaneet käyttöön PPGIS-työkaluja kaavoituksessa ja hallinnossa.

Tämä johtuu siitä, että online-työkalut koetaan yleensä helppokäyttöisiksi. Teknologia on kuitenkin edelleen este joillekin käyttäjille, samoin tarvittavien rahallisten ja henkilöstöressurssien puute. Tämä oletettavasti selittää, miksi työkalujen käyttöönotto on ollut vähäisempää pienemmissä kaupungeissa. (Kahila-Tani ym. 2019.)

Osallisia saatetaan pyytää osallistumaan samalla alueella olevien hankkeiden useita kertoja. Lahdessa on käytössä systeemi, jossa kerätty data arkistoidaan käytössä olevaan paikkatietojärjestelmään, johon kaikilla kaupungin työntekijöillä on pääsy. Tämän avulla kaavoittajat voivat hankkeen alussa tarkistaa, millaista tietoa alueelta on jo kerätty ja millaista tietoa tarvitaan olemassa olevan datan tueksi. (Kahila-Tani ym. 2019)

4.5 SWOT-analyysi

Taulukkoon 1 on kerätty aikaisemmin käsiteltyjen kappaleiden pohjalta karttapohjaisten osallistumismenetelmien vahvuuksia ja mahdollisuuksia sekä heikkouksia ja uhkia. Yksi karttakyselyiden vahvuus on se, että osallistuminen ei ole sidottuna aikaan tai paikkaan. Tällöin on mahdollista tavoittaa osallisia, jotka eivät normaalisti voisi osallistua esimerkiksi asukastilaisuuteen. Menetelmä tukee paikallisen tietämyksen keräämistä sekä positiivisen palautteen antoa. Kyselyyn voi osallistua anonymisti ja tuloksia voi helposti käsitellä yhdessä osallisten kanssa. Tiedon kiinnittyminen fyysiseen paikkaan mahdollistaa myös sen, että tietoa voidaan hyödyntää myöhemmin muissakin projekteissa ja hankkeissa.

Sähköisten menetelmien heikkoutena on kuitenkin se, että kaikilla osallisilla ei ole mahdollisuutta vastata kyselyyn, esimerkiksi teknisten haasteiden tai välineiden puutteen vuoksi. Tämä tulee ottaa huomioon, jotta voidaan turvata kaikille mahdollisuus osallistua sekä varmistetaan, että kysely on tarpeeksi edustava.

Kyselyn suunnittelu ja vastausten analysoiminen vaatii teknistä osaamista myös kyselyn laatijalta. Jos osallistujia on paljon, on myös kerättyä dataa runsaasti, jolloin sen käsittelyyn kuluu paljon aikaa. Vaarana on, ettei tähän ole varattu riittävästi resursseja. Voi käydä myös niin, että kerätystä tiedosta valitaan sellaisia vastauksia, jotka tukevat kyselyn suunnittelijan mielipiteitä. Tällöin vaarana on näennäisen osallistamisen tapahtuminen.

Taulukko 1. SWOT-analyysi (mukailtu Kahila-Tani ym. 2019)

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> • osallistuminen ei ole sidottuna paikkaan tai aikaan • helppokäyttöisyys • anonyymiyys • tiedon kiinnittyminen fyysiseen paikkaan • tukee paikallistietämystä • mahdollistaa positiivisen palautteen keräämisen 	<ul style="list-style-type: none"> • digitaalinen kuilu • tekniset haasteet • tiedon käsittelyn haasteet
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> • mahdollisesti enemmän osallistujia • tietoja voidaan käyttää prosessin eri vaiheissa ja myös muissa hankkeissa, mikä vähentää turhaa tiedonkeruuta • tavoitetaan uusia osallisia • vastauksia voidaan käsitellä asukkaiden ja sidosryhmien kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> • riski, että valitaan vain omaa näkemystä tukevia tuloksia • näennäinen osallistaminen • taloudellisten resurssien, taitojen ja intressien puuttuminen voi estää digitaalisten menetelmien käytön • resurssit suunnittelussa hyödyntämiinseen • edustavuuden varmistaminen

5 KARISTONMÄEN KAAVARUNKO

5.1 Kuvaus kaavarunkoalueesta

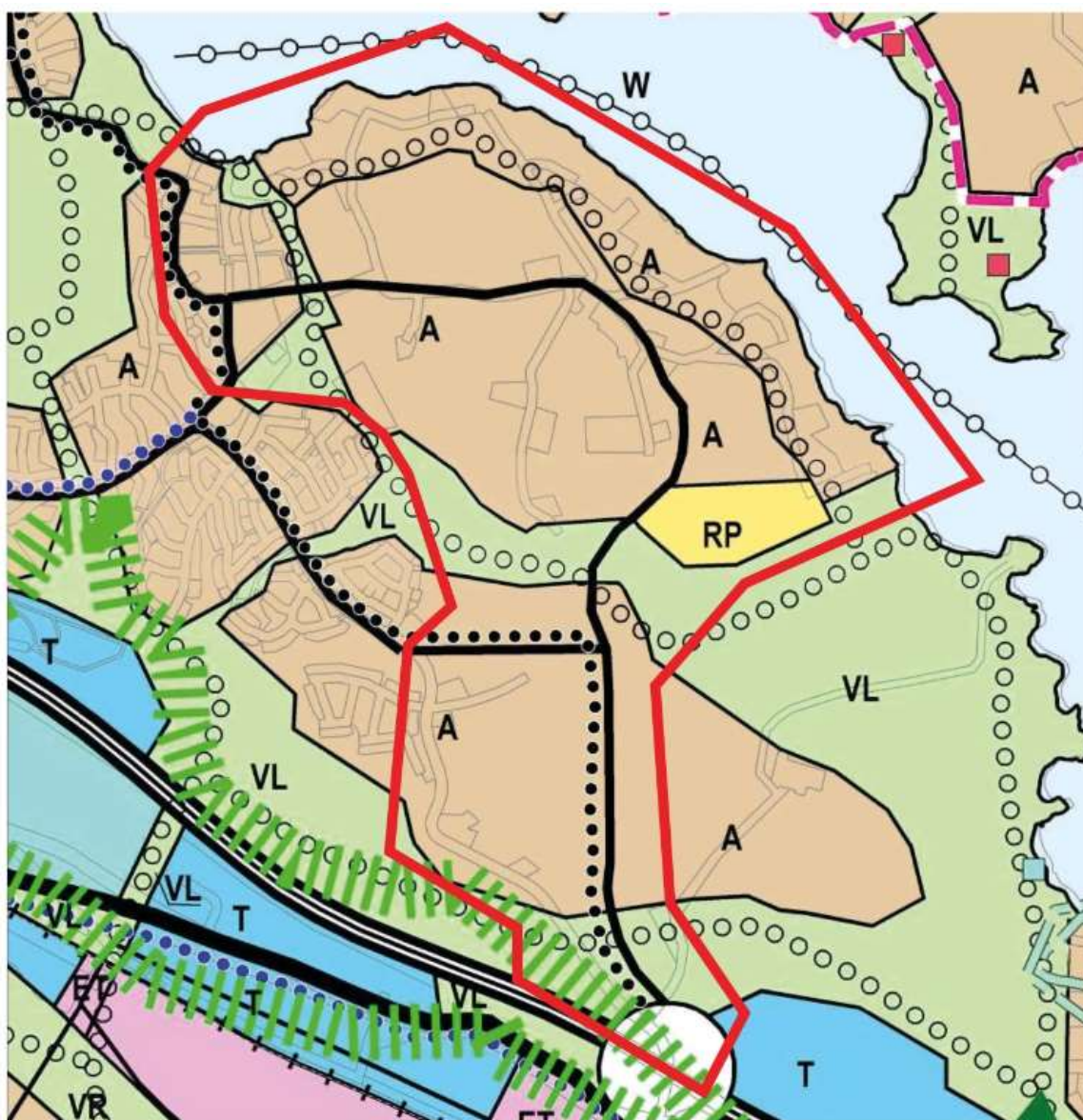
Kariston alue sijaitsee Lahdessa, noin neljä kilometriä keskustasta kaakkoon. Alue sijaitsee Kymijärven rannalla, ja sen eteläpuolella kulkee valtatie 12 ja länsipuolella valtatie 4. Kariston alueen suunnittelu on alkanut vuonna 1999. Kaavarunkoalueen sijainti näkyy kuvassa 2.

Kaavarunko ohjaa vaiheittain edistyvää asemakaavoitusta. Se on tarkempi suunnitelma kuin yleiskaava, mutta luonnosmaisempi kuin asemakaava. Kariston kaavarunkotyöllä päivitetään vuonna 2002 valmistuneen kaavarunkoalueen itäinen osa, joka on vielä asemakaavoittamatta. Kaavarunkojen tavoitteena on ohjata alueen monipuolista kehittämistä ja olla vaiheittain toteutettavan asemakaavoituksen pohjana. Kaavarunkotyössä suunnitellaan tarkoituksenmukainen katuverkko sekä rakennettavaksi osoitettavat alueet ja virkistysalueet.

Kuva 2. Kaavoitettava alue kartalla (Lahden karttapalvelu 2020).

Kuvassa 2 on alueella voimassa oleva yleiskaava (Y-202) sekä kaavarunkoalueen raja. Yleiskaavassa alue on varattu pääasiassa asumiselle. Alueen asuntokanta on kokonaisuudessaan pientaloja ja valtaosa asuntokannasta on valmistunut 2000-luvulla. Rantojen läheisyydessä rakennuskanta on pääosin vapaa-ajan huviloita 1950- ja 1960-luvuilta. Alueella on asemakaavoitettuja asuinkortteleita, joita ei vielä ole rakennettu. Alue on yksi pientalorakentamisen painopistealueita Lahdessa. Alueella on julkisia palveluita, kuten päiväkotia ja koulu. Alueella on siirtolapuutarha-aluevaraus. Alueella on arvokkaita luontokohteita. Kujalan jätteenkäsittelyalue sijaitsee alueen läheisyydessä.

Kuva 3. Kaavarunkoalue yleiskaavakartalla.

5.2 Työn tavoite

Opinnäytetyön toimeksiantona on luoda karttakysely Karistonmäen kaavarunkoalueen osallisille. Kyselyn tavoitteena on kerätä ja analysoida osallisten tietoa, jota voi hyödyntää kaavarunkotyön suunnittelussa sekä mahdollisesti muissa hankkeissa. Lisäksi opinnäytetyössä tarkastellaan osallistumiseen liittyviä haasteita sekä karttapohjaisten osallistumismenetelmien hyödyntämistä kaavoituksessa.

Erilaisia osallistamisen keinoja ja metodeja on nykyisin runsaasti. Osallistamisprosesseja tulisi kuitenkin pystyä arvioimaan, jotta saadaan selville niiden hyöty. Rowe ja Frewer (2004) ovat kehittäneet arviointikriteerit, joiden avulla prosessin onnistuneisuutta voidaan arvioida. Kaavarunkotyö on vielä alkuvaiheessa, joten koko prosessia ei luonnollisesti voida tässä opinnäytetyössä arvioida. Arviointikriteerien avulla voidaan kuitenkin tutkia, kuinka onnistunut karttakysely on ja tehdä ehdotuksia, jotka voivat tukea prosessin onnistuneisuutta jatkossa.

Arviointikriteerit:

1. Edustavuus: osallistujien tulisi edustaa mahdollisimman hyvin sitä joukkoa, johon päätös tulee vaikuttamaan.
2. Itsenäisyys: prosessiin tulee voida osallistua itsenäisesti sekä niin, että osallistujan mielipiteisiin ei yritetä vaikuttaa.
3. Aikainen osallistaminen: osalliset tulisi ottaa mukaan niin aikaisessa vaiheessa prosessia, kuin mahdollista.
4. Vaikuttavuus: menetelmän lopputuloksilla tulisi olla aito vaikutus vireillä olevaan hankkeeseen. Tätä voidaan tukea tekemällä mahdollisimman selkeäksi, miten saatuja vastauksia tai aineistoja on tarkoitus käyttää hyödyksi päätöksenteossa. Lisäksi on hyvä kertoa selkeästi, millä konkreettisilla tavoilla tulokset ovat vaikuttaneet päätöksiin.
5. Läpinäkyvyys: prosessin tulisi olla mahdollisimman läpinäkyvä, jotta osallisilla on mahdollisuus tietää, miten prosessi etenee sekä millä perusteilla päätöksiä tehdään. Läpinäkyvyys edesauttaa myös luottamuksen syntyä.

5.3 Tutkimusmenetelmä

Karttakyselyn luomiseen käytettiin Lahden kaupungilla käytössä olevaa Maptionnaire-työkalua. Maptionnaire on Mapita Oy:n kehittämä työkalu, jonka avulla voi luoda verkossa toimivia karttapohjaisia kyselytutkimuksia. Lisäksi sen avulla voi analysoida ja visualisoida kerättyä tietoa. (Maptionnaire 2020.) Kysely oli avoinna 8.-19.4.2020. Kysely löytyy kokonaisuudessaan opinnäytetyön liitteestä 1. Kuvassa 3 esitettynä kyselyn aloitussivu.

Kysely suunniteltiin yhteistyössä alueen kaavoittajan sekä kaupungin vuorovaikutusvastaavan kanssa. Kyselyn suunnittelussa käytettiin hyödyksi Maptionnairen (2017) vinkkejä hyvän kyselyn luomiseen. Kysymyksissä huomioitiin niiden selkeys ja pyrittiin välttämään monitulkintaisia kysymyksiä, jotta vääринymmärryksiltä vältyttäisiin. Vastaaja motivoitiin mahdollisuudella kertoa tietonsa ja toiveensa omaan alueeseensa liittyen. Kysely jaettiin viiteen eri kokonaisuuteen, jotka käsittelivät omia teemojaan: Taustatiedot, Tärkeät paikat, Kehityskohteet, Tulevaisuuden suunnitelmat ja Osallistuminen & vapaa palaute. Taulukossa 2 on esitetty kyselyn osiot ja kysymykset.

Kuva 4. Kuvakaappaus kyselyn etusivulta.

Taulukko 2. Kyselyn osiot ja kysymykset

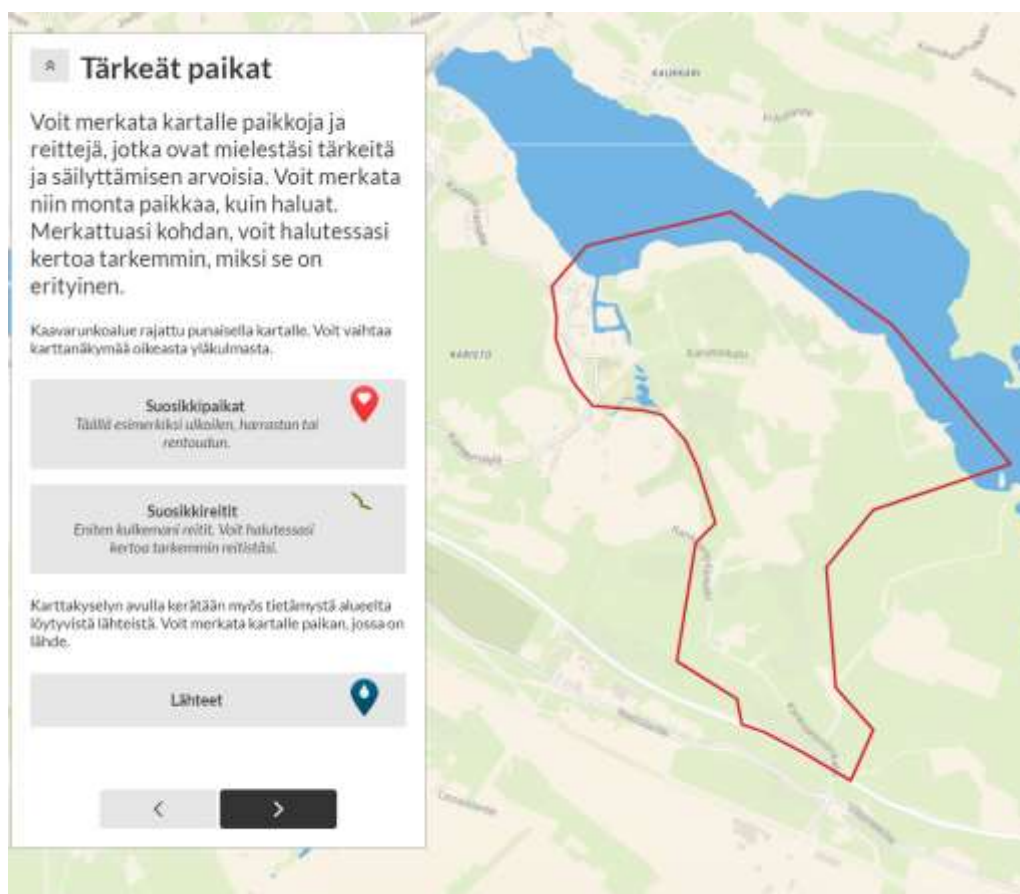
1. Taustatiedot	<ul style="list-style-type: none"> • suhde alueeseen (pakollinen vastata) • kauanko vastaaja on asunut alueella • ketä kotitalouteen kuuluu • ikä ja sukupuoli
2. Tärkeät paikat	<ul style="list-style-type: none"> • osiossa vastaajat saivat merkata kartalle suosikkipaikkojaan ja kertoa niistä halutessaan tarkemmin. • kartalle pystyi piirtämään reittejä, joita käyttää usein • lähteet
3. Kehityskohteet	<ul style="list-style-type: none"> • kehittämistä vaativat paikat • liikenteellisesti vaaralliset paikat • Kujalan hajuhaitta • valtatie 12 melu
4. Tulevaisuuden suunnitelmat	<ul style="list-style-type: none"> • hyvä paikka uudelle rakentamiselle • millaista asumista toivoo tulevaisuudessa • rakentamissuunnitelmat tulevaisuudessa • onko aluekehittynyt kuten kuvitteli, millä tavalla • palveluiden sijoittaminen kartalle ja toiveet • uusi reitti tai yhteys • onko tarvetta siirtolapuutarhalle
5. Osallistuminen ja vapaa sana	<ul style="list-style-type: none"> • mikä osallistumisen tapa on mieluisa • mistä saa tietoa alueella tapahtuvista asioista • onko vastannut aikaisemmin karttapohjaiseen kyselyyn • mahdollisuus antaa palautetta kyselystä tai kertoa mitä vain

Kyselyssä vastaajan oli mahdollista merkata kartalle karttapisteitä sekä piirtää reittejä. Paikkoja ja reittejä oli mahdollisuus kuvailla tarkemmin omin sanoin tai valita paikkaan so-piva kuvaus valikosta. Esimerkiksi suosikkipaikkojen vaihtoehdot olivat luontoelämys, har-rastuspaikka, rauhallinen paikka, leikkipaikka ja hieno arkkitehtuuri. Valmiita vastausvaihto-etoja tarjottiin vastauksen helpottamisen lisäksi siksi, että tämä helpottaa datan analy-sointia. Monivalintakysymysten läpikäynti ja analysointi on nopeampaa, kuin avovastaus-ten. Kuvassa 4 on kuvakaappaus kyselyn Tärkeät paikat -sivusta.

Kyselyä testattiin etukäteen muutamalla henkilöllä, joilla ei ollut aikaisempaa kokemusta Maptionnairen käytöstä. Heidän kommenttinsa perusteella lisättiin ohjeistusta, esimerkiksi maininnat siitä, että kohteita voi merkata kartalle niin monta kuin haluaa ja että karttanäkymää on mahdollista vaihtaa. Ohjeistuksesta pyrittiin tekemään mahdollisimman kattava, jotta kyselyyn vastaaminen ei epäonnistuisi teknisten haasteiden vuoksi.

Suurin osa kysymyksistä ei ollut pakollisia vastata. Kyselyssä koitettiin painottaa sitä, että kartalle voi merkata niin paljon tai vähän kohteita kuin haluaa tai jaksaa. Tällä yritettiin välttää sitä, että kysely ei jäisi kesken sen vuoksi, että jokin kohta tuntuu epämiellyttävältä tai hankalalta vastata. Ainoastaan suhde alueeseen määriteltiin pakolliseksi vastata.

Kyselyä pyrittiin levittämään mahdollisimman laajasti. Lahden kaupungin verkkosivuilla julkaistiin uutinen kyselystä, lisäksi kaupunkiympäristön Facebook- ja Twitter-sivuille tehtiin somenostot. Lisäksi julkaistiin mediatiedote ePressissä, joka lähti paikallismedialle sekä päättäjille. Kyselystä tiedotettiin etukäteen Kariston asukasyhdistykselle ja kyselyn julkaisupäivänä uudelleen. Karistona alueen Facebook-ryhmässä tehtiin julkaisu kyselystä ja myöhemmin muistutus ennen kyselyn päättymistä.

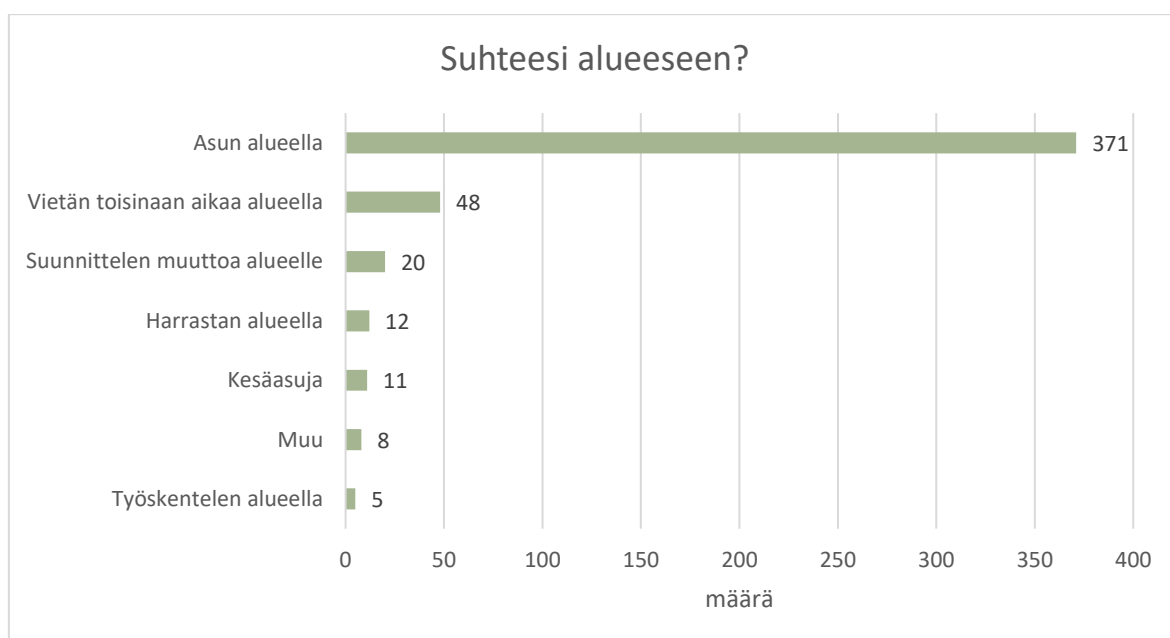
Kuva 5. Kuvakaappaus kyselystä.

6 TULOKSET

6.1 Vastaajien taustatiedot

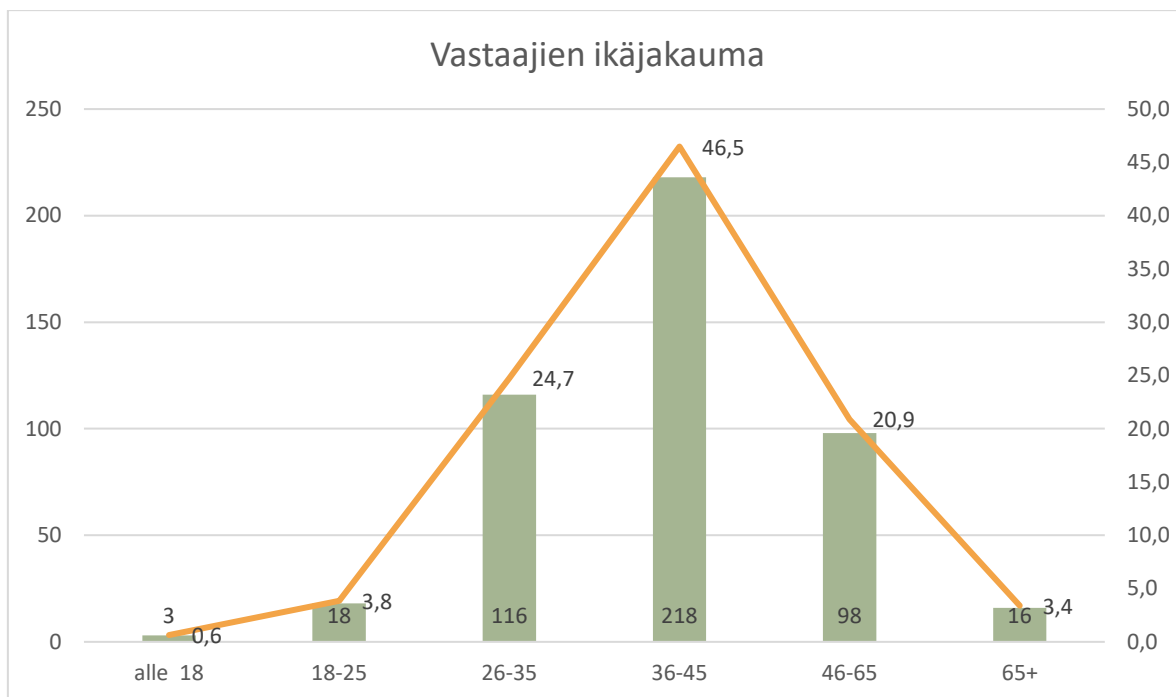
Kyselyyn vastasi 475 henkilöä. Kolme vastaajaa karsittiin kyselystä, koska he eivät olleet vastanneet yhteenkään kysymykseen tai tehneet karttamerkintöjä.

Suurin osa (78,1 %) kyselyyn vastanneista ilmoitti asuvansa alueella. Vastaajien joukossa on myös alueella työskenteleviä ja harrastavia, alueelle muuttoa suunnittelevia, toisinaan alueella aikaa viettäviä sekä kesäasukia. Vastausvaihtoehtona oli myös muu, jos vastaaja ei löytänyt valmiista vaihtoehdoista itseään kuvaavaa vaihtoehtoa. Vastaajan suhde alueeseen oli määritelty pakolliseksi vastata. Kuviossa 1 esitettyä vastaajien suhde alueeseen.

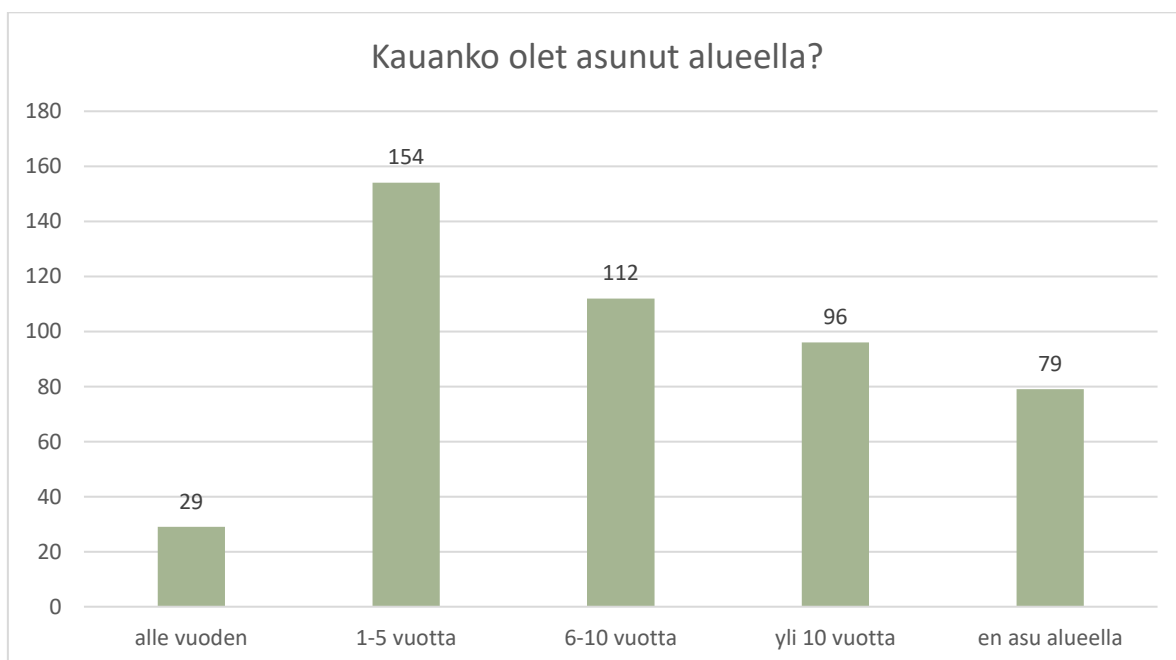
Kuvio 1. Vastaajien suhde alueeseen.

469 vastaajaa ilmoitti ikänsä. Suurin vastaajaryhmä on 36 - 45-vuotiaat, joita on lähes puolet (46,5 %) vastaajista. 26 - 35- vuotiaat sekä 46 - 65-vuotiaat jakautuvat melko tasaisesti, molempia ryhmiä on noin 20 % vastaajista. Alle 18-vuotiaita vastaajia oli alle prosentti vastaajista ja yli 65-vuotiaita 3,4 %. Kuviossa 2 esitettyä eri ikäryhmien prosentuaaliset osuudet sekä vastaajien määrä.

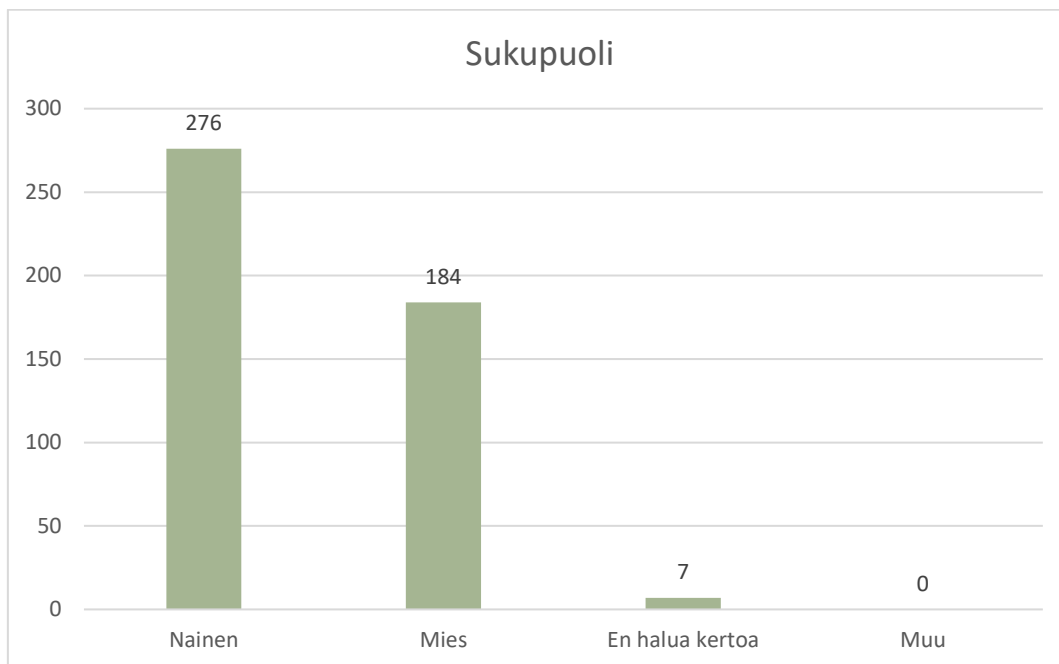
Kuvio 2. Vastaajien ikäjakauma

Vastaajista 470 kertoi, kuinka kauan on asunut alueella. Vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti eri vaihtoehtojen välillä, 32,8 % vastaajista on asunut alueella 1 - 5 vuotta. Pienin ryhmä ovat alle vuoden alueella asuneet, joita on 6,2 % vastaajista. Kuviossa 3 on esitetty vastaajien asumisaika alueella.

Kuvio 3. Vastaajien asumisaika alueella.

Naiset olivat vastanneet kyselyyn hieman enemmän, kuin miehet, tulokset esitetty kuviossa 4. Naisia oli vastaajista 59,1 % ja miehiä 39,4 %.

Kuvio 4. Vastaajien sukupuoli

Suurin osa vastaajista asuu kotitaloudessa, johon kuuluu aikuisia sekä alaikäisiä lapsia. Tulokset esitetty kuviossa 5.

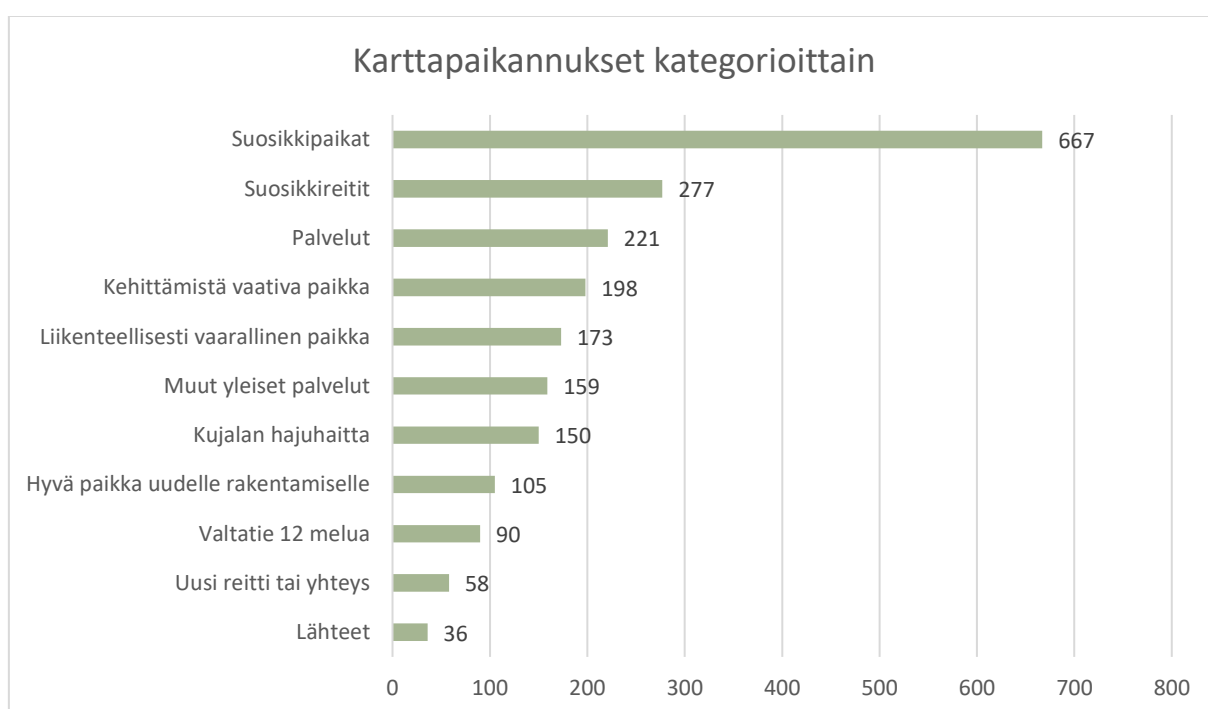

Kuvio 5. Kotitaloudet

6.2 Karttapaikannukset

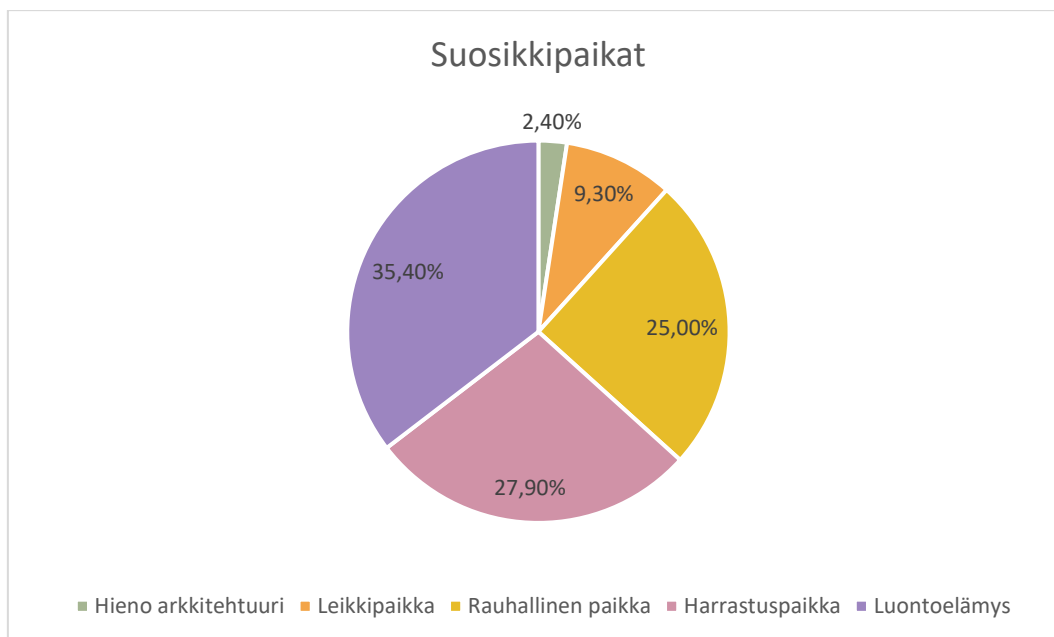
Tässä osiossa käydään läpi vastaajien tekemiä karttapaikannuksia, joita tehtiin yhteensä 2134 kpl. Erilaisia reittejä piirrettiin 313 kpl. Kaikkia kyselyn vastauksia ei käydy tässä opinnäytetyössä läpi vaan esiin on nostettu muutamia esimerkkejä siitä, millaisia tietoja työkalulla voi kerätä. Yhteenvedo kaikista tuloksista julkaistaan Lahden kaupungin internet-sivuilla.

Suosikkipaikkoja merkittiin selkeästi eniten, yhteensä 667 karttamerkintää. Seuraavaksi eniten piirrettiin paljon käytössä olevia reittejä. Kuviossa 6 on esitetty kategorioittain erilaisten karttapaikannusten määrä.

Kuvio 6. Eri kategorioiden paikannusmäärät.

Kuviossa 7 on esitetty, miten vastaajat kuvasivat suosikkipaikkojaan. Vastaajien oli mahdollista kertoa tarkemmin merkitsemistään paikoista. Avuksi oli annettu monivalintavaihtoehtoja, mutta paikoista sai kertoa myös vapaasti, jos halusi. Suosikkipaikoista suurimman osan (35,4 %) kerrottiin olevan luontoelämyksiä. Myös harrastuspaikkoja (27,9 %) ja rauhallisia paikkoja (25 %) merkittiin runsaasti. Kuvassa 5 on esitetty vastaajien merkitsemät suosikkipaikat.

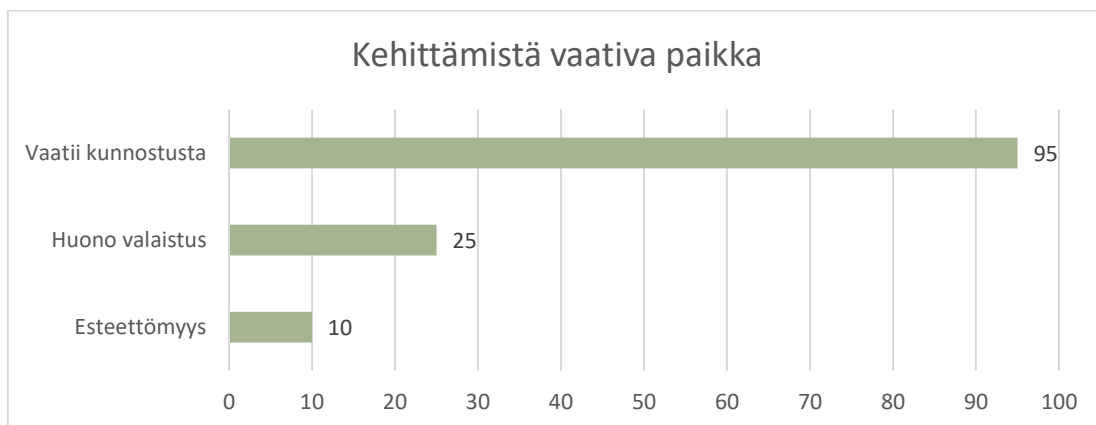

Kuvio 7. Suosikkipaikkojen kuvaukset

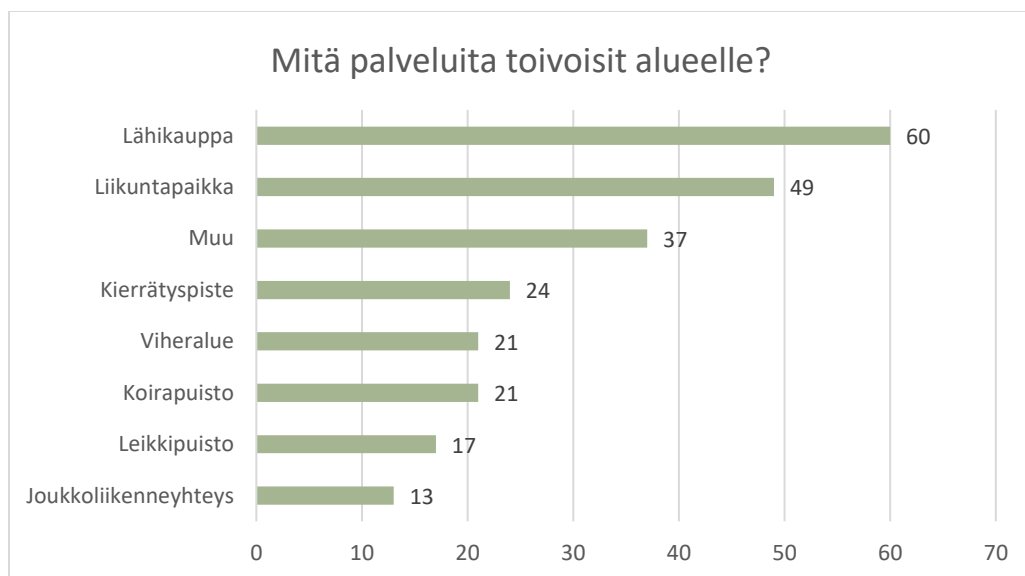
Kuva 6. Suosikkipaikkojen paikannukset

Kyselyllä kerättiin tietoa asukkaiden tulevaisuuden toiveista sekä kehittämistä vaativista paikoista. Kehittämistä vaativia paikkoja paikannettiin kartalle 198 kertaa. Vastaajan oli mahdollisuus kertoa paikantamastaan paikasta tarkemmin, joko omin sanoin tai monivalintavaihtoehtojen avulla. Kuviossa 8 on esitetty vastausten jakautuminen monivalintavaihtoehtojen kesken.

Kuvio 8. Kehitettävien paikkojen luokittelut.

Vastaajien oli mahdollista kertoa tulevaisuuden toiveistaan alueen suhteen. Vastaajilta kysyttiin esimerkiksi minkälaisia palveluita he kaipaisivat alueelle ja mihin niitä sijoittaisivat. Palvelulle sopivia paikkoja merkattiin kartalle 221 kertaa. Tulokset esitetty kuviossa 9.

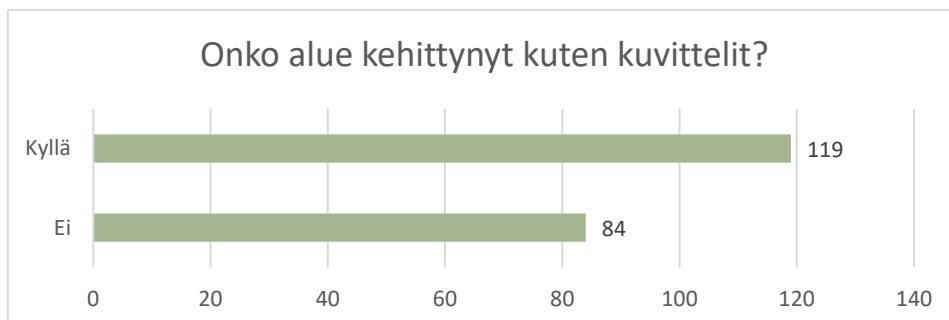
Kuvio 9. Toivottujen palveluiden luokittelu.

Kuvassa 6 on esitettyä vastaajien merkkamat kehittämistä vaativat paikat (vihreät pallot) sekä paikat, joihin kaivattaisiin palveluita (pinkit pallot).

Kuva 7. Uusien palvelujen ja kehittämistä vaativien kohtien paikannukset.

Kaaviossa 10 on esitetty vastaukset kysymykseen: Onko alue kehittynyt kuten kuvittelit? Vastaukset jakaantuivat melko tasan. Alueen kehitykseen tyytyväiset mainitsivat, että alue on viihtyisä ja olivat tyytyväisiä siihen, miten alueelle on tullut esimerkiksi palveluita ja koulu. Vastaajat, jotka eivät olleet tyytyväisiä alueen kehitykseen mainitsivat erityisesti alueen keskeneräisyyden, monien palveluiden puuttumisen sekä alueen liiallisen kasvun ja tiiviin rakentamisen.

Kuvio 10. Vastaajien kokemus alueen kehityksestä.

Kuvassa 7 on vastaajien piirtämät suosikkireitit, joita piirrettiin kartalle 277 kappaletta. Vastaajista suurin osa kuvaili piirtämäänsä reittiä ulkoilu- tai lenkkeilyreitiksi. Vastaajat piirsivät myös esimerkiksi työ- ja koulumatkojensa reittejä sekä asiointireittejä Karismaan sekä Lahden keskustaan.

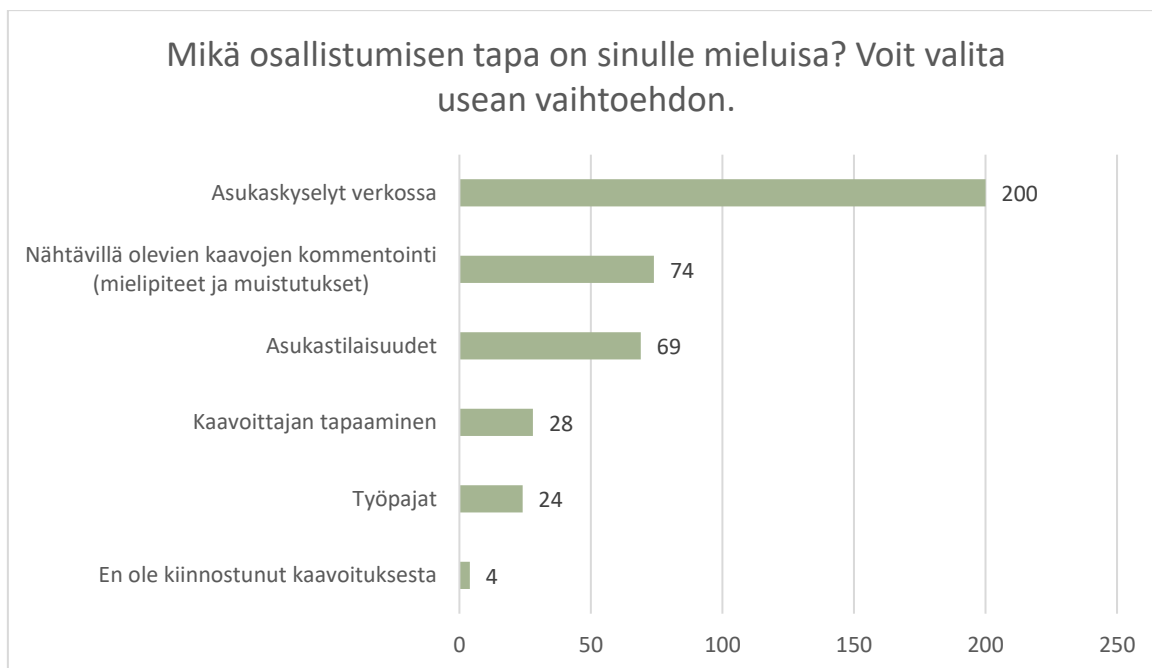

Kuva 8. Eniten käytössä olevat reitit.

6.3 Osallistuminen

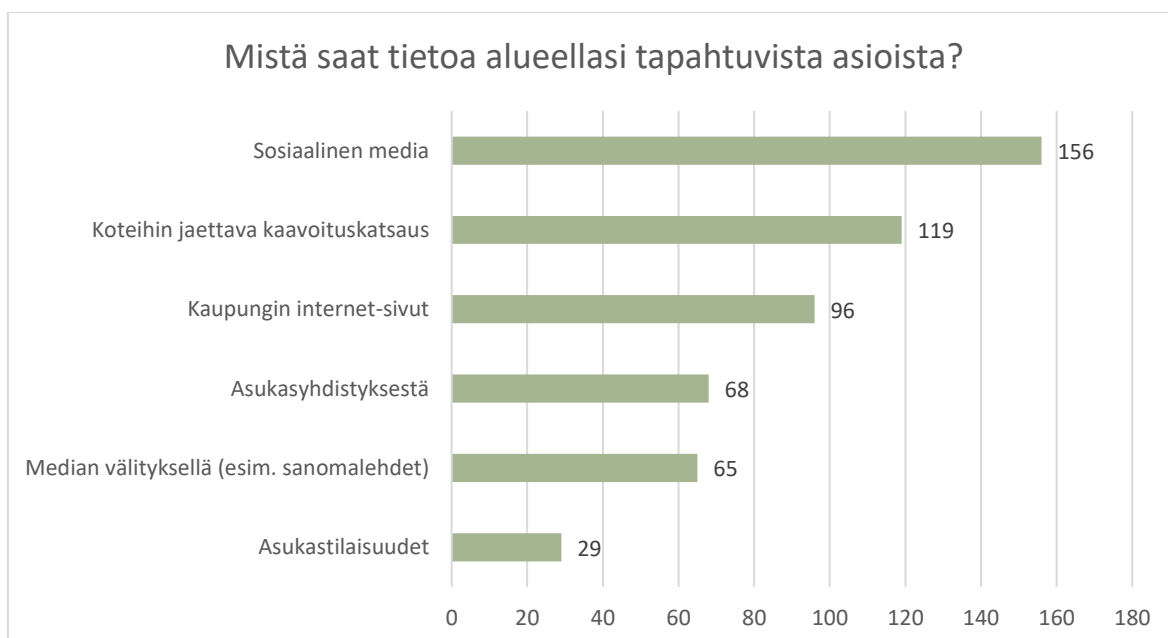
Kyselyn lopuksi selvitettiin vastaajien mielipiteitä ja mieltymyksiä osallistumiseen liittyen. Osiossa kysyttiin mieluisista osallistumistavoista, vastaajien tiedonlähteistä alue

219 osallistujaa vastasi, mitkä osallistumisen tavat ovat mieluisia. Lähes kaikki vastaajat ilmoittivat verkossa tehtävät kyselyt mieluisaksi osallistumisen muodoksi. Myös nähtävillä olevien kaavojen kommentointi sekä asukastilaisuudet saivat useita ääni. Tulokset esitetty kuviossa 11. Vastaajan oli mahdollisuus valita useampi kuin yksi vaihtoehto.

Kuvio 11. Vastaajille mieluisat osallistumistavat.

Lisäksi tiedusteltiin, mistä vastaajat saavat tietoa alueella tapahtuvista asioista, esimerkiksi kaavoitukseen liittyen. Vastaajan oli mahdollista valita useampi vaihtoehto. Eniten suosiota saivat sosiaalinen media, koteihin jaettava kaavoituskatsaus sekä kaupungin internetsivut. Tulokset esitetty kuviossa 12.

Kuvio 12. Vastaajien tiedonlähteet alueen asioista.

Vastaajilta tiedusteltiin ovatko he aikaisemmin vastanneet karttapohjaiseen asukaskyselyyn. Tulokset on esitetty kuviossa 13. Suurin osa vastaajista ei ollut aikaisemmin vastannut karttapohjaiseen asukaskyselyyn. 9,8 % oli vastannut kerran karttakyselyyn ja 7,1 % vastaajista useammin kuin kerran.

Kuvio 13. Kokemukset karttapohjaisista kyselyistä.

6.4 Avoin palaute

Avoimissa kommentteissa alueen hyvinä puolina pidettiin erityisesti luonnonläheisyyttä ja ulkoilumaastoja. Eniten palautetta ja kehitysehdotuksia annettiin palveluiden puuttumiseen liittyen.

Hienoa että aluetta kehitetään. Mukava asua hienolla asuinalueella, jossa on ulkoilumaastot, mukavat naapurit ja lapsille tekemistä.

Asukkaita tullut odotetusta, palvelut laahaa perässä. Ei kirjastoa, vaikka sellaistaikin luvattiin, ei nuorisotiloja, huonot bussiyhteydet terveystasemalle (Ahtialaan pitää mennä keskustan kautta kahdella bussilla, huonot julkiset yhteydet junalle (pääsee kyllä, mutta odotusajat liian pitkät)

Koulun tilojen riittävydestä sekä lapsille ja nuorille suunnattujen palveluiden, kuten harrastuspaikkojen ja nuorisotalon puute korostuivat vastauksissa. Lapsille suunnattua kyselyä toivottiin myös.

Koulu on jäänyt aivan liian ahtaaksi. Alueelle tarvittaisiin ehdottomasti myös yläaste ja lukio.

Lapsille ja nuorille aktiviteetteja, ilkevällän merkkejä on ollut viime aikoina nähtävillä, mielekkäillä harraste mahdollisuuksilla tätä voitaisiin ehkäistä.

Hyviä kyselyitä, kiitos! Voisiko olla jokin lapsille suunnattu kysely?

Kyselystä tuli kiitosta, vastaajat arvostavat, että heidän mielipiteitään tiedustellaan. Kommenteissa toivottiin, että tuloksia käsiteltäisiin osallistujien kanssa ja selviäisi, miten niitä on hyödynnetty.

Ehdottoman hyvä ja kiitettävä asia, että asukkailta/tulevilta asukkailta/alueella liikkuvilta tiedustellaan tämän tyyppisesti toiveista. Osa niistä voidaan näin ehkä viedä eteenpäin ja aikanaan toteuttaa. Ylipäättään laaja-alaista osallistumismahdollisuutta eikä pelkästään teknisiä ratkaisuja työpöytien ääressä ns. ammattilaisilta. Ihmiset elävät omaa elämäänsä alueella, joten he ovat näiden ratkaisujen kanssa kasvokkain joka päivä. Suunnittelijat vain siirtyvät seuraavaan kohteeseen. Kannattaa myös tehdä jatkokysely, miten suunnitelmat sitten ovat toteutuneet asukkaiden mielestä. Kiitos ja tsemppiä.

Kiitos kyselystä, tuloksia odotellen. Järjestäkää web tilaisuus, niin tulen mielellään kuuntelemaan.

Mistä voi nähdä lähtekö mikään kehittämissasia etenemään? Olisi hyvä, kun joka asuinalueella olisi oma paikka/sivusto, missä voisi antaa palautetta ja olla yhteydessä kaupungin viranomaisiin. Samasta paikasta näkisi, mitä on suunnitteilla.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Kyselyn tulokset

Asukkaat arvostavat erityisesti alueen luonnonläheisyyttä ja ulkoilumahdollisuuksia, suurin osa vastaajien merkitsemistä suosikkipaikoista oli luontoelämyksiä, rauhallisia paikkoja ja harrastuspaikkoja. Lisäksi toivottiin paljon ulkoliikuntapaikojen sekä -reittien kehittämistä ja harrastusmahdollisuuksien lisäämistä. Frisbeegolfrata sai paljon kiitosta.

Kysymys siitä, onko alue kehittynyt kuten vastaaja kuvitteli, jakoi vastaajia melko tasan, hieman suurempi osa oli sitä mieltä, että alue on kehittynyt kuten kuvitteli. He, jotka olivat tyytyväisiä kehitykseen, mainitsivat että alueelle on tullut lisää asukkaita ja palveluita, kuten koulu. Aluetta kuvailtiin kylämäiseksi ja mukavaksi yhteisöksi, joka on rauhallinen ja lähellä luontoa. Monien vastaajien toive oli, että alue säilyisi pientalovaltaisena.

Kritiikkiä annettiin palveluiden puutteista. Alueelle on muuttanut paljon ihmisiä, mutta palvelut eivät ole kehittyneet samassa tahdissa. Koulu on jäämässä liian pieneksi ja tarvetta olisi jo yläasteelle ja lukiolle. Kovasti kaivattaisiin lähikauppaa tai kioskia, kahvilaa tai ravintolaa sekä nuorille kerhotiloja ja harrastusmahdollisuuksia.

Huoli korkeista ajonopeuksista, erityisesti koulun lähistöllä, missä liikkuu paljon lapsia, nousi usein esille vastauksissa. Lisäksi toiveissa nousivat useasti esiin koirapuisto sekä roskisten lisääminen alueelle, erityisesti koiranjätösten vuoksi.

7.2 Edustavuus

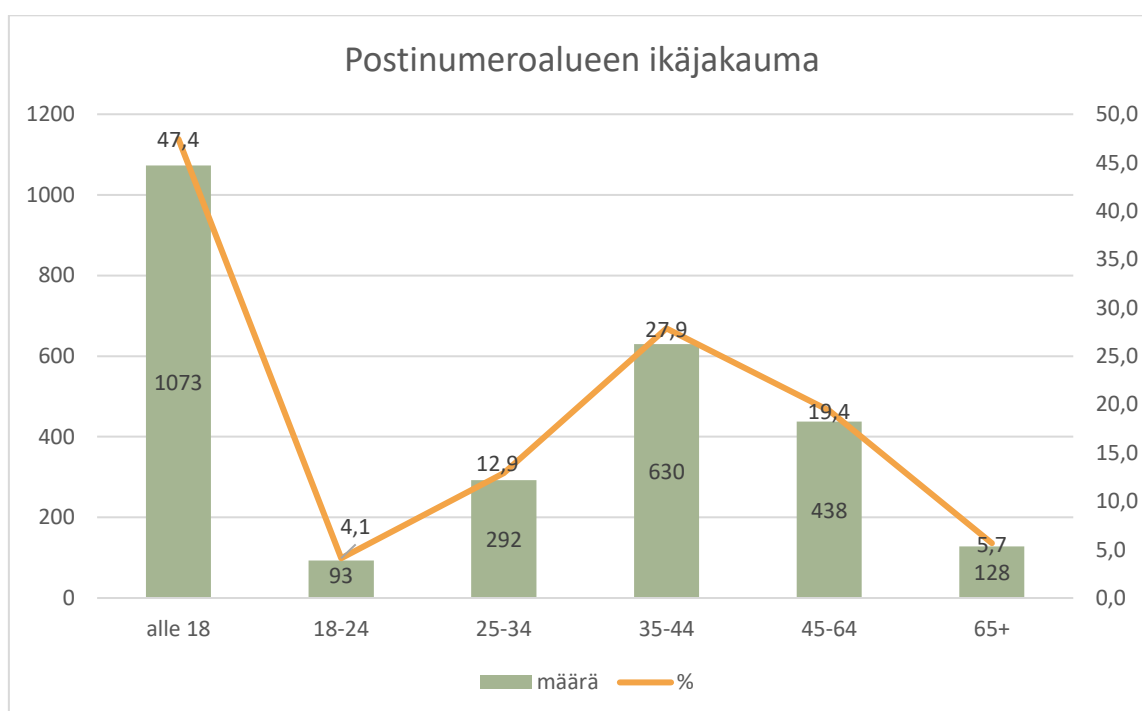
Jotta edustavuuden kriteeri täyttyisi, osallistujien tulisi edustaa mahdollisimman hyvin sitä joukkoa, johon päätös tulee vaikuttamaan. Kaavarunkoalue sijaitsee postinumeroalueella 15160. Tilastokeskuksen julkaiseman postinumerotilaston mukaan vuonna 2018 alueella asui 2654 henkilöä. 371 vastaajaa ilmoitti asuvansa alueella, jolloin vastaamisprosentiksi voidaan laskea 14 %. Kaavoitusta ohjaavan lain pääperiaatteisiin kuuluu kuitenkin se, että kaikilla on oikeus osallistua, ei pelkästään alueen asukkailla ja maanomistajilla. Kysely haluttiin pitää mahdollisimman avoimena kaikille vastaajille, ja korostettiin sitä, että kaikki voivat osallistua, vaikka eivät asuisi alueella.

Tilaston mukaan alueen asukkaista 50,8 % on miehiä ja 49,2 % naisia. Naiset olivat hieman aktiivisempia vastaamaan kyselyyn, 59,1 % ilmoitti sukupuolekseen nainen, 39,4 % mies ja 1,5 % ei halunnut kertoa.

Postinumerotilaston mukaan alueen suurin ikäryhmä ovat alle 18-vuotiaat (tilastossa 0 - 17-vuotiaat) lapset ja nuoret, joita on 47,4 % alueen asukkaista. Kyselyyn vastanneista

kuitenkin vain alle prosentti ilmoitti iäkseen alle 18 vuotta. Kyselyllä ei siis onnistuttu tavoittamaan lapsia ja nuoria. Tämä riski tiedostettiin jo kyselyä suunniteltaessa, mutta todettiin että toimeksiannosta olisi tullut liian laaja, jos olisi suunniteltu erillinen kysely lapsille.

Muissa ikäryhmissä päästiin melko hyviin tuloksiin, alueen toiseksi suurin ikäryhmä on 35 - 44-vuotiaat, joita on 27,9 % alueen asukkaista. Kyselyyn vastanneista 46,5 % ilmoitti iäkseen 36 - 45 vuotta. Myös yli 65-vuotiaat olivat löytäneet kyselyn hyvin, alueen väestöstä heitä on 5,7 % ja vastaajista 3,4 %. Kuviossa 14 on esitetty postinumeroalueen ikäjakauma.

Kuvio 14. Ikäjakauma postinumeroalueella.

7.3 Itsenäisyys ja aikainen osallistaminen

Kriteerin mukaan osallistumisprosessiin tulee voida osallistua itsenäisesti sekä niin, että osallistujan mielipiteisiin ei yritetä vaikuttaa. Kriteerin voi katsoa täyttyneen, koska kyselyyn oli mahdollista ottaa osaa vastaajalle sopivana ajankohtana, osallistuminen ei ollut sidottuna paikkaan tai aikaan. Osallistujaan ei myöskään kohdistunut ulkopuolista painetta, kuten esimerkiksi asukastilaisuudessa tai ryhmäkeskustelussa saattaa käydä.

Osalliset tulisi ottaa mukaan niin aikaisessa vaiheessa prosessia, kuin mahdollista. Kaa-varunkotyö on aloitusvaiheessa, eli aikaisen osallistamisen kriteerin voisi katsoa täyttyvän.

7.4 Vaikuttavuus ja läpinäkyvyys

Vaikuttavuuden kriteerin täyttymiseksi menetelmällä kerätyillä tiedoilla tulisi olla aito vaikutus vireillä olevaan hankkeeseen. Kaavarunkotyön ollessa vielä näin aikaisessa vaiheessa, on vaikea arvioida, millä tavoin vastauksia hyödynnetään lopputuloksessa. Kriteerin täyttymistä voidaan tukea tekemällä vastaajille mahdollisimman selkeäksi, miten saatuja vastauksia tai aineistoja on tarkoitus käyttää hyödyksi päätöksenteossa. Tämä yritettiin tuoda kyselyssä selkeästi ilmi. Kaavarungon edistyessä on tärkeää kertoa selkeästi, millä konkreettisilla tavoilla tulokset vaikuttivat päätöksiin. Lahden kaupungilla on käytössä paikkatietojärjestelmä, johon karttakyselyiden vastaukset kerätään. Tällöin kyselystä saadut tiedot ovat käytettävissä myös muissa hankkeissa.

Osallistumisprosessin tulisi olla mahdollisimman läpinäkyvä, jotta osallisilla on mahdollisuus tietää, miten prosessi etenee sekä millä perusteilla päätöksiä tehdään. Vastaajille pyrittiin viestimään mahdollisimman selkeästi kyselyn tavoitteista sekä siitä, mitä varten tietoja kerätään ja miten niitä aiotaan hyödyntää. Kaavatyön jatkoon kannalta on erityisen tärkeää, että asukkaille viestii selkeästi, miten kyselyn tuloksia on konkreettisesti hyödynnetty päätöksenteossa.

8 YHTEENVETO

Alueen asukkaista suuri osa on lapsia ja nuoria. Kysely ei tavoittanut tätä ryhmää, eikä sitä ollut suunniteltu erityisesti lapsia ajatellen. Alueen ikärakenteen vuoksi olisi tärkeää, että lapsille ja nuorille järjestettäisiin osallistumismahdollisuus kaavatyön edetessä. Myös vastaajat toivoivat lapsille suunnattua kyselyä. Kyselyn voisi suunnitella yhteistyössä lasten kanssa, mikä kannustaisi osallistujalähtöiseen vuorovaikutukseen.

Muutoin kyselyllä onnistuttiin tavoittamaan hyvä määrä vastaajia ja heiltä saatiin kerättyä arvokasta tietoa alueesta. Kyselyyn vastanneista suurin osa on iältään 35 - 46-vuotiaita, eli ryhmä, jonka voi olla vaikea osallistua arkisin esimerkiksi asukasilloihin.

Muiden arviointikriteerien voidaan katsoa täytyneen hyvin. Osallisuusprosessi aloitettiin aikaisessa vaiheessa ja osallistuminen oli itsenäistä. Kysely sai hyvää palautetta, mutta palautteista ilmeni kuitenkin huoli siitä, otetaanko kyselyn tuloksia todellisuudessa huomioon kaavoituksessa. Tulosten vaikuttavuutta ja prosessin läpinäkyvyyttä lisäävät tuloksista julkaistu yhteenveto, jota voi käsitellä osallisten ja sidosryhmien kanssa asukasillassa tai työpajassa. Tällöin annetaan mahdollisuus myös niille, jotka eivät vastanneet kyselyyn, osallistua tulosten arviointiin. On tärkeää, että kaavatyön edistyessä osallisille kerrotaan selkeästi, miten saatuja tuloksia on hyödynnetty.

Muutamissa palautteissa mainittiin, että vastaajalla oli ollut vaikeuksia käyttää kyselyä. Selkeä ohjeistus on tärkeää, jotta kyselyn täyttäminen ei jäisi kesken teknisten ongelmien vuoksi. Normaalioloissa kyselyyn vastaaminen olisi onnistunut Lahtipisteellä, mutta keväällä 2020 iskeneen Covid-19 pandemian vuoksi päätettiin, ettei vastaajia voida kannustaa lähtemään julkiselle paikalle kyselyn vuoksi.

Erilaisia merkintöjä tehtiin myös runsaasti kaavarunkoalueen ulkopuolelle. Tällä kertaa kyselyssä kuitenkin haluttiin antaa asukkaille melko vapaat kädet, eikä rajoittaa vastauksia liikaa. Ohjeistus on kuitenkin tärkeää, jos haluttaisiin kerätä tietoa rajatummalta alueelta. Lahden kaupungilla on käytössä paikkatietojärjestelmä, johon kyselyn tulokset lisätään, tällöin kerättyistä tiedoista on hyötyä myös muissa hankkeissa. Lisäksi kerätyt tiedot eivät mene hukkaan, vaikka ne eivät koskisi kaava-alueita. Muita osallistamisvälineitä käyttämällä tietoja voisi olla vaikea säilyttää tulevaisuutta ja muita hakkeita vasten.

Kyselyyn vastanneet ilmoittivat verkossa toteutetut kyselyt mieluisaksi osallistumismuodoksi ja tiedonlähteinä käytettiin paljon sosiaalista mediaa sekä kaupungin internet-sivuja. Verkkokyselyillä voidaan tavoittaa vastaajia, jotka eivät välttämättä normaalisti osallistuisi kaavoitukseen. Verkkokyselyt eivät kuitenkaan yksinään ole riittävä keino osallistamisen

järjestämiseen. On tärkeää pitää huoli siitä, että kaikilla on mahdollisuus halutessaan osallistua ja esteeksi ei nouse esimerkiksi teknisten taitojen puute.

LÄHTEET

Brown, G. 2012. Public Participation GIS (PPGIS) for Regional and Environmental Planning: Reflections on a Decade of Empirical Research. URISA Journal [viitattu 19.4.2020]. Saatavissa:

http://www.landscapevalues.org/publications/urisa_journal_2012.pdf

Haliseva-Soila, M. 2017. Osallistun kaavoitukseen: Kuntalaisen opas. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus [viitattu 19.4.2020]. Saatavissa:

<https://www.doria.fi/handle/10024/130881>

Innes, J. & Booher, D. 2004. Reframing Public Participation: Strategies for the 21st Century. University of California at Berkeley [viitattu 26.4.2020]. Saatavissa:

<https://escholarship.org/uc/item/4gr9b2v5>

Kahila-Tani, M., Kyttä, M. & Geertman, S. 2019. Does mapping improve public participation? Exploring the pros and cons of using public participation GIS in urban planning practices. Landscape and Urban Planning 186: 45-55 [viitattu 20.4.2020].

Saatavissa:

https://www.researchgate.net/publication/333536006_Does_mapping_improve_public_participation_Exploring_the_pros_and_cons_of_using_public_participation_GIS_in_urban_planning_practices

Kahila-Tani, M., Broberg, A., Kyttä, M. & Tyger, T. 2016. Let the Citizens Map – Public Participation GIS as a Planning Support System in the Helsinki Master Plan Process. Planning Practice & Research: volume 31 [viitattu 19.4.2020]. Saatavissa:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02697459.2015.1104203>

Kahila-Tani, M. 2016. Reshaping the planning process using local experiences: Utilising PPGIS in participatory urban planning. Aalto-yliopisto [viitattu 16.4.2020]. Saatavissa:

<https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/19347/isbn9789526066042.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kyttä, M. & Kahila, M. 2006. PehmoGIS Elinympäristön koetun laadun kartoittajana.

Otamedia Oy [viitattu 16.4.2020]. Saatavissa:

<https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/862/isbn9789512288328.pdf?sequence=1>

Lahden karttapalvelu. 2020. Kuvakaappaus opaskartasta. [viitattu 20.5.2020]. Saatavissa:

<https://kartta.lahti.fi/ims>

Lahden kaupunki 2020. Osallistuminen ja kaavahankkeen eteneminen. Lahti.fi [viitattu 19.4.2020]. Saatavissa: <https://www.lahti.fi/palvelut/kaavoitus/osallistuminen>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999. Finlex [viitattu 31.1.2020]. Saatavissa: <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>

Mapita Oy 2017. 8 Tips for Designing a Good Survey. Maptionnaire.com [viitattu 7.4.2020]. Saatavissa: <https://maptionnaire.com/blog-list/good-participation-survey-tips->

Nummi, P. 2018. Sähköinen osallistuminen osana kaavoituksen digitalisaatiota. Ympäristöministeriö [viitattu 1.5.2020]. Saatavissa: <https://mrluudistus.fi/2018/12/sahkoinen-osallistuminen-osana-kaavoituksen-digitalisaatiota/>

Ogbeide, E. & Kallio, M. 2019. Selvitys asiakkaiden kokemuksista maankäytön muutoshankkeissa. Ympäristöministeriö [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-040-8>

Rowe, G. & Frewer, L. 2000. Public Participation Methods: A Framework for Evaluation. Sage journals [viitattu 21.4.2020]. Saatavissa: <https://www.ipea.gov.br/participacao/images/pdfs/participacao/2000%20public%20participation%20methods.pdf>

Staffans, A. 2012. MRL ja kansalaisten osallistuminen. Teoksessa Ympäristöministeriö (toim.) Katsauksia maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuteen. Ympäristöministeriö [viitattu 26.4.2020]. Saatavissa: <https://www.ym.fi/download/noname/%7B0011C42D-E36A-43E3-A7A5-22E15FFCC42A%7D/30355>

Tulkki, K. & Vehmas, A. 2007. Osallistuminen yleis- ja asemakaavoituksessa. Ympäristöministeriö [viitattu 24.2.2020]. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/41516>

Ympäristöministeriö 2013. Kaavoituksen eteneminen. Ympäristö.fi [viitattu 24.2.2020] Saatavissa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Kaavoituksen_eteneminen

Ympäristöministeriö 2014. Arvio maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta. Ympäristö.fi [viitattu 3.3.2020]. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10138/42827>

Ympäristöministeriö 2018. Osallistuminen kaavoitukseen. Ympäristö.fi [viitattu 24.2.2020]. Saatavissa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Kaavoituksen_eteneminen/Osallistuminen_kaavoituksessa

Ympäristöministeriö 2020. Maankäyttö- ja rakennuslaki uudistuu: osallistuminen ja vaikuttaminen [viitattu 19.4.2020]. Saatavissa: <https://mrluudistus.fi/osallistuminen-ja-vaikuttaminen/>

LIITTEET

Liite 1 Karistonmäen kaavarunkokysely

KARISTO

Kysely: Karistonmäen kaavarunko

Kariston kaavarunkotyötä päivitetään vuonna 2022 valmistuneen kaavarunkoalueen itäinen osa, joka on vielä asemakaavottamatta. Tällä kyselyllä voit kertoa suunnittelijalle omat tietosi ja toiveesi alueeseen liittyen.

Kaavarunko ohjaa vaiheittain edistyvää asemakaavoitusta. Se on tarkempi suunnitelma kuin yleiskaava, mutta luonnollisempi kuin asemakaava. Kaavarunkotyössä suunnitellaan tarkoituksenmukainen kaduverkko sekä rakennettavaksi osoitettavat alueet ja virkistysalueet. Kysely on toteutettu osana opinnäytetyötä.

Voit vastata kysymyksiin karttamerkinillä ja avovastauksilla. Voit vastata kaikkiin kysymyksiin tai vain niihin, jotka koet tärkeiksi.

Kysely on auki 08.04.-19.04.2020. Kyselyyn vastaamiseen menee n. 15 minuuttia.

Yhteystiedot:

Kaavoitusarkkitehti Päivi Airas
paivi.airas@lahi.fi
050 518 4447

Vuorovaikutussuunnittelija Henrik Saari
henrik.saari@lahi.fi
044 416 3820

Kyselyyn sisältyvät kysymykset:
Riikka Mattila, riikka.mattila@student.lah.fi

Tärkeät paikat

Voit merkata kartalle paikkoja ja reittejä, jotka ovat mielestäsi tärkeitä ja säilyttämisen arvoisia. Voit merkata niin monta paikkaa, kuin haluat. Merkattuasi kohdan, voit halutessasi kertoa tarkemmin, miksi se on erityinen.

Kaavarunkoalue rajattu punaisella kartalle. Voit vaihtaa karttanäkymää oikeasta yläkulmasta.

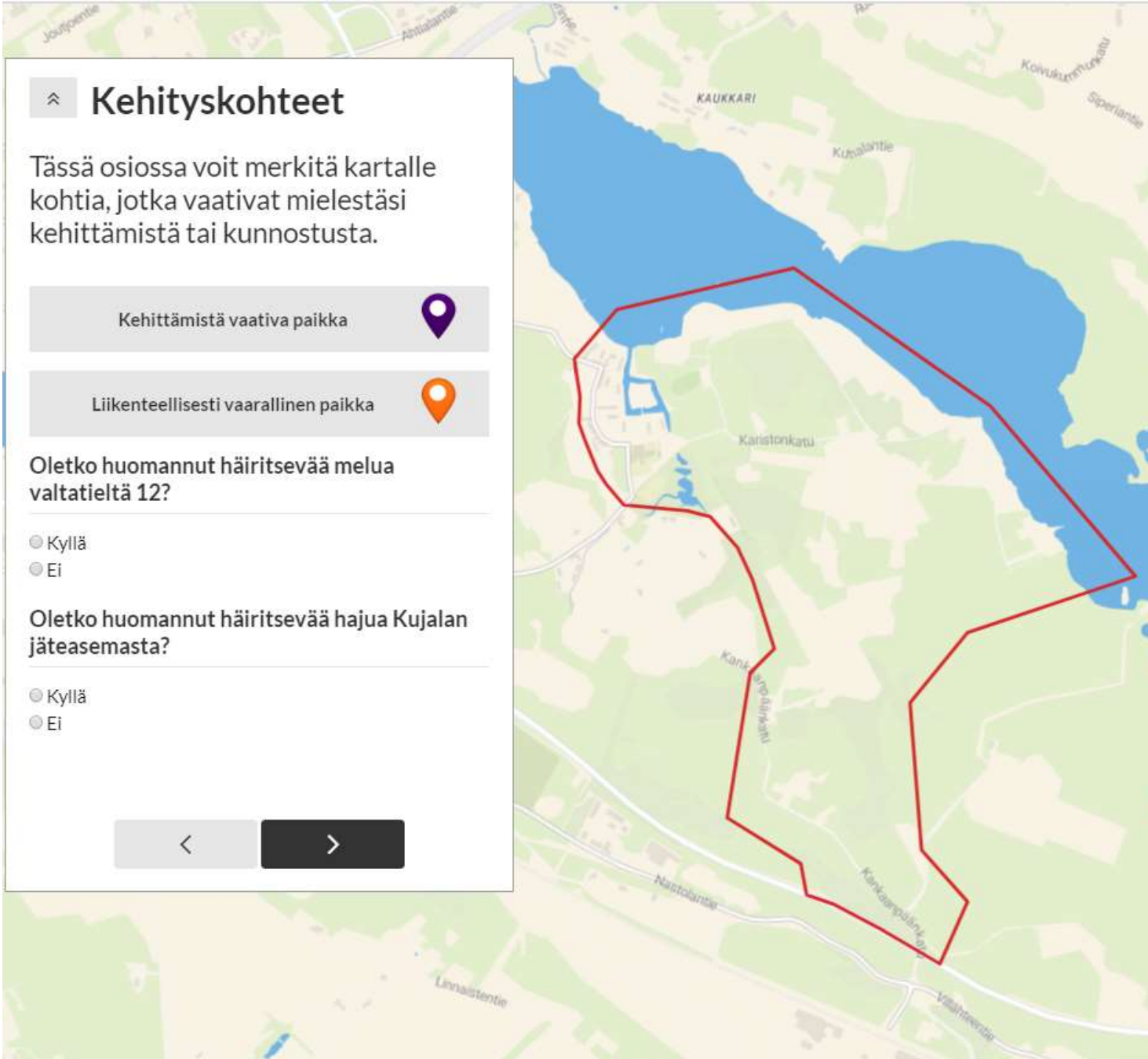
Suosikkipaikat
Täällä esimerkiksi ulkoilen, harrastan tai rentoudun.

Suosikkireitit
Eniten kulkemani reitit. Voit halutessasi kertoa tarkemmin reitistäsi.

Karttakyselyn avulla kerätään myös tietämystä alueelta löytyvistä lähteistä. Voit merkata kartalle paikan, jossa on lähde.

Lähteet

< >

^ Kehityskohteet

Tässä osiossa voit merkitä kartalle kohtia, jotka vaativat mielestäsi kehittämistä tai kunnostusta.

Kehittämistä vaativa paikka

Liikenteellisesti vaarallinen paikka

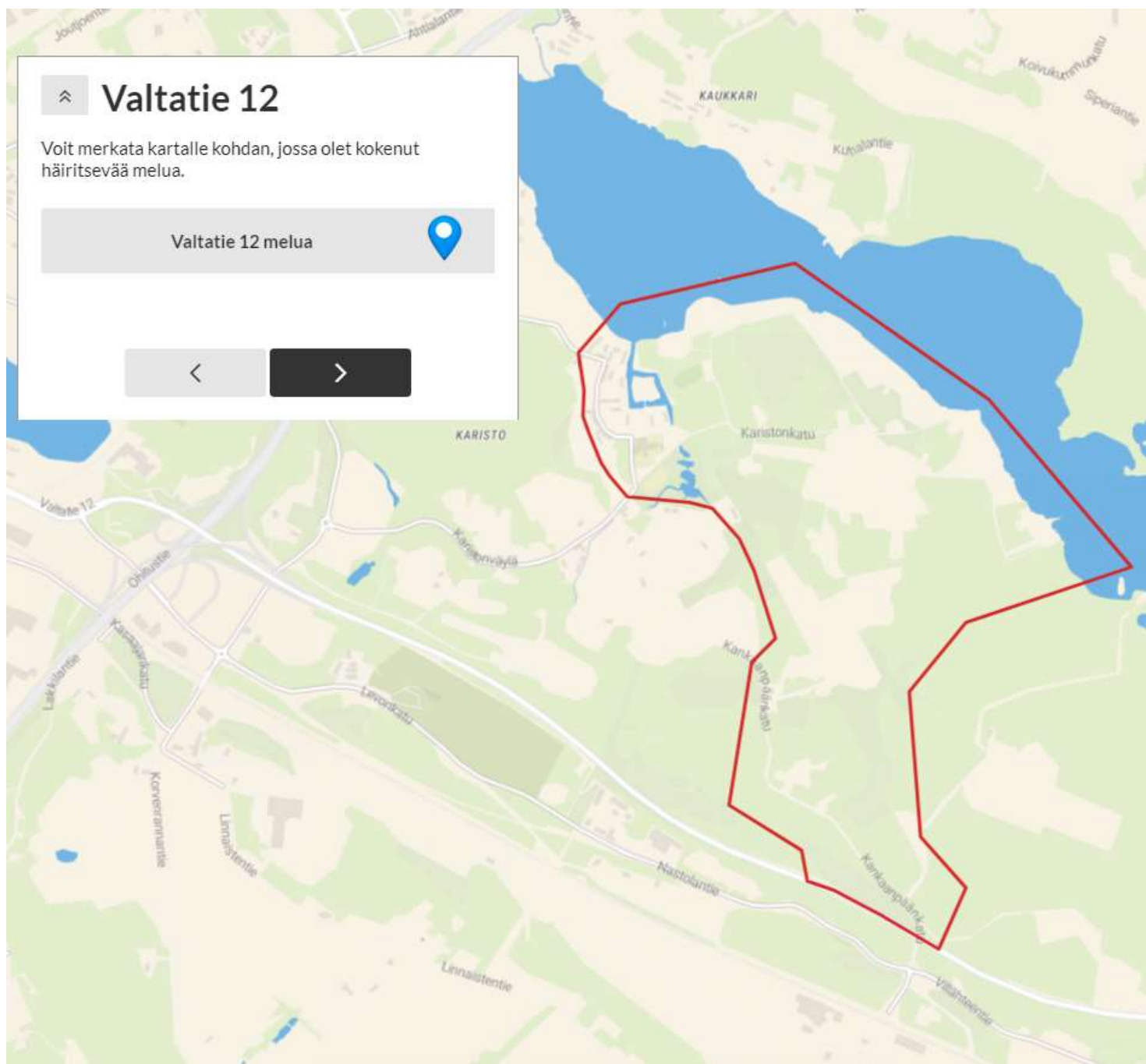
Oletko huomannut häiritsevää melua valtatieltä 12?

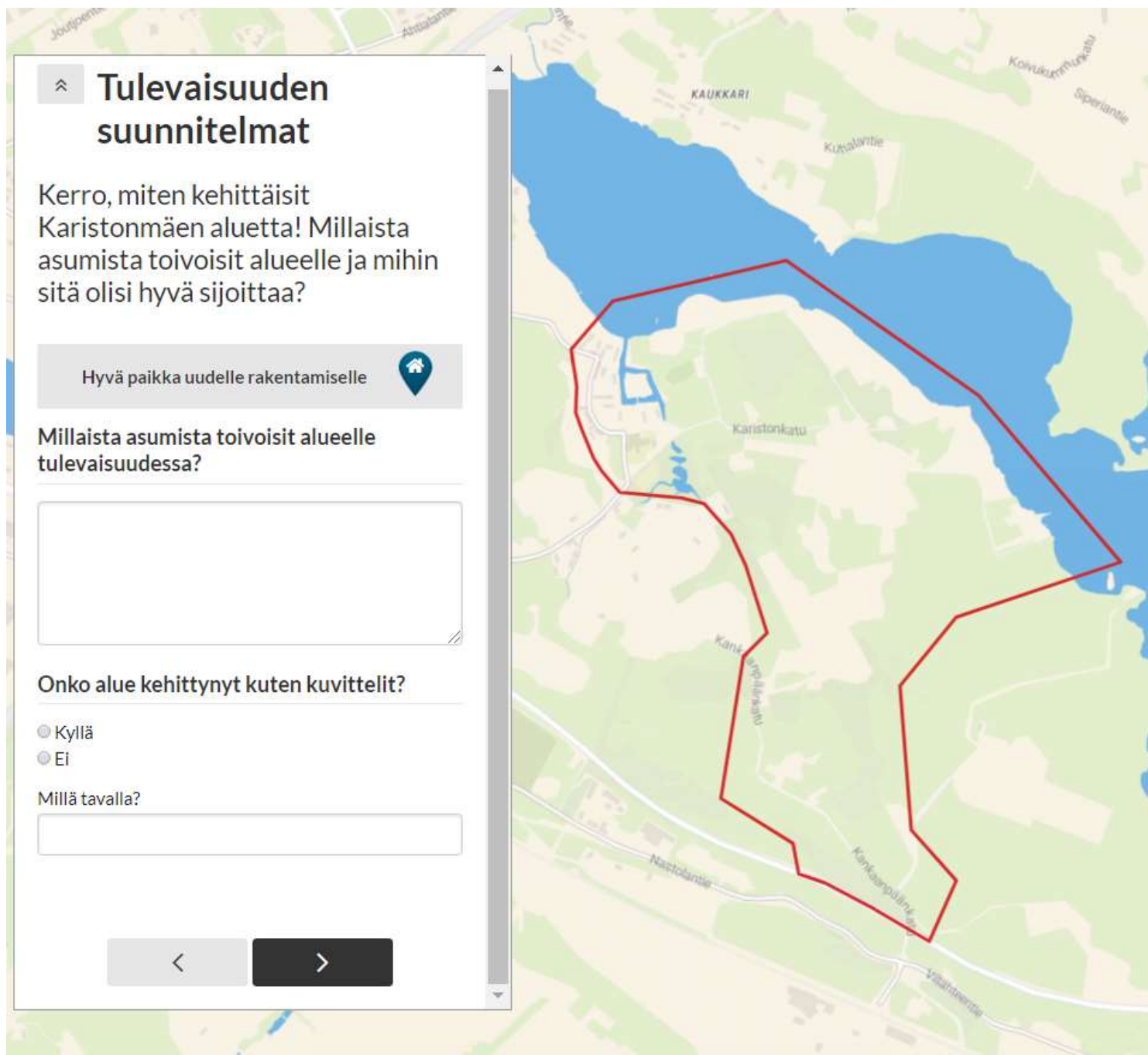
Kyllä
 Ei

Oletko huomannut häiritsevää hajua Kujalan jäteasemasta?

Kyllä
 Ei

↑ Tulevaisuuden suunnitelmat

Kerro, miten kehittäisit Karistonmäen aluetta! Millaista asumista toivoisit alueelle ja mihin sitä olisi hyvä sijoittaa?

Hyvä paikka uudelle rakentamiselle

Millaista asumista toivoisit alueelle tulevaisuudessa?

Onko alue kehittynyt kuten kuvittelit?

Kyllä
 Ei

Millä tavalla?

< >

Kerro, miten kehittäisit Karistonmäen aluetta! Mihin sijoittaisit palveluja tai mihin tarvittaisiin uusi kävelyreitti tai lisää valaistusta?

Mitä palveluita kaipaisit alueelle?

Palvelut
Mihin sijoittaisit palveluja alueella? Voit myös määrittellä minkä palvelun sijoittaisit kohtaan.

Muut yleiset palvelut
Mihin kohtaan tarvittaisiin lisää esimerkiksi penkkejä, valaistusta, roskiksia, kiinteistöjen yhteinen lähikierrätyspiste tms.

Uusi reitti tai yhteys
Tähän tarvitaan uusi kävely- tai pyöräreitti

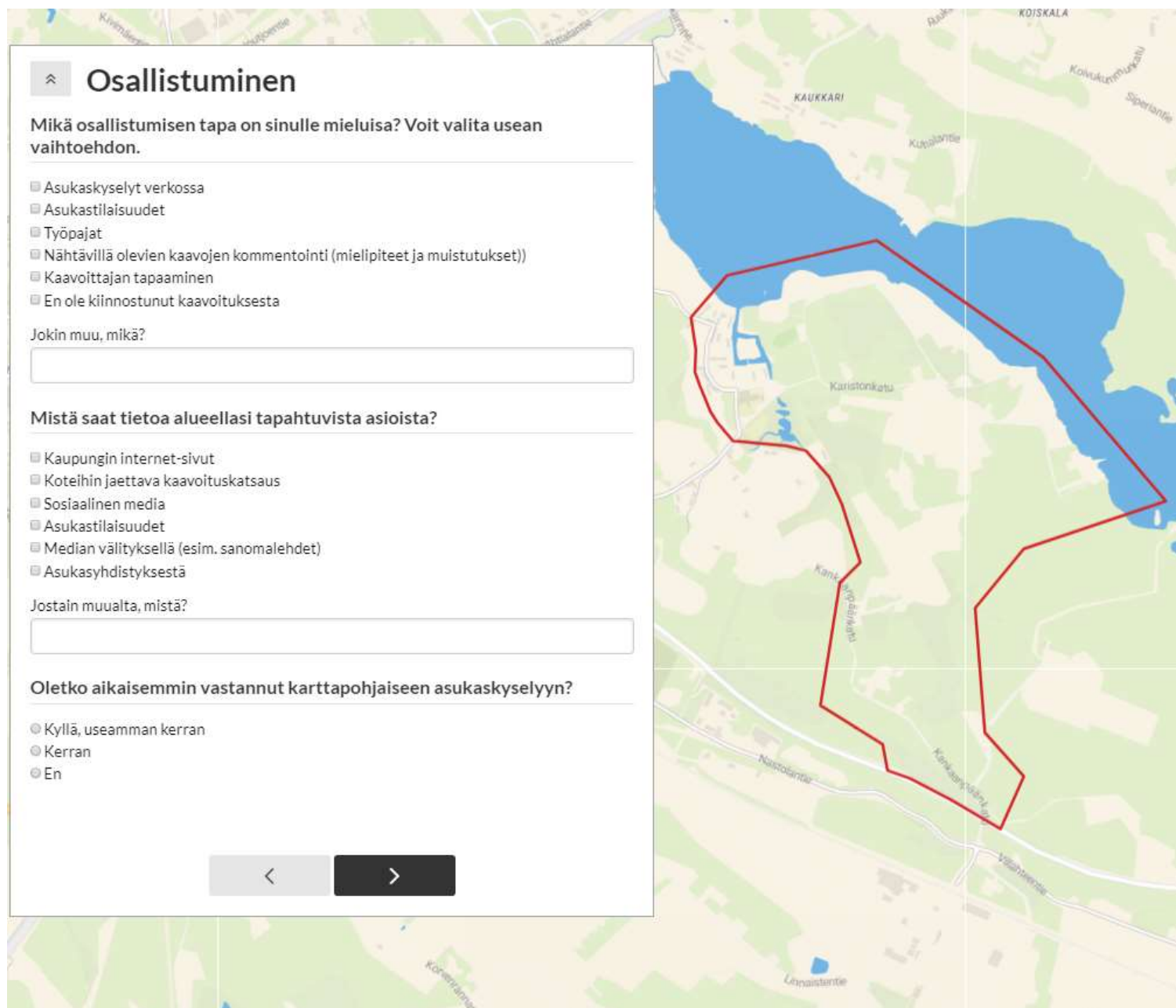
Siirtolapuutarha on puutarhaviljelykseen varattu alue, joka on jaettu keskimäärin 250-500 m²:n suuruisiin palstoihin. Palstalla sijaitsee pieni mökki.

Tarvitaanko alueelle siirtolapuutarha?

Kyllä
 Ei

Muuta:

Osallistuminen

Mikä osallistumisen tapa on sinulle mieluisa? Voit valita usean vaihtoehdon.

- Asukaskyselyt verkossa
- Asukastilaisuudet
- Työpajat
- Nähtävillä olevien kaavojen kommentointi (mielipiteet ja muistutukset)
- Kaavoittajan tapaaminen
- En ole kiinnostunut kaavoituksesta

Jokin muu, mikä?

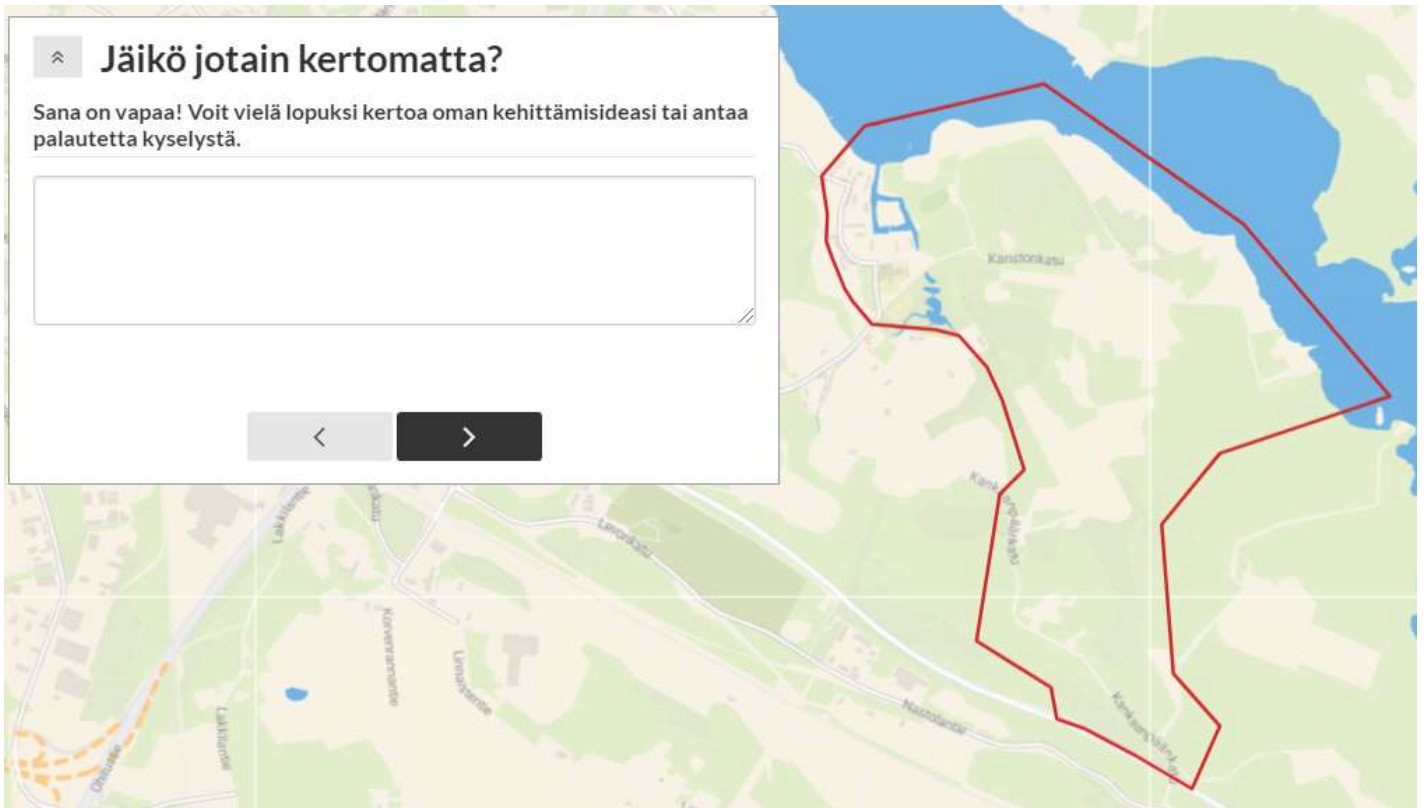
Mistä saat tietoa alueellasi tapahtuvista asioista?

- Kaupungin internet-sivut
- Koteihin jaettava kaavoituskatsaus
- Sosiaalinen media
- Asukastilaisuudet
- Median välityksellä (esim. sanomalehdet)
- Asukasyhdistyksestä

Jostain muualta, mistä?

Oletko aikaisemmin vastannut karttapohjaiseen asukaskyselyyn?

- Kyllä, useamman kerran
- Kerran
- En

⌆ **Jäikö jotain kertomatta?**
 Sana on vapaa! Voit vielä lopuksi kertoa oman kehittämissideasi tai antaa palautetta kyselystä.

Sivu 10/11

⌆
 Kiitos kun osallistuit kyselyyn!
 Voit seurata kaavarungon edistymistä osoitteessa:
<https://www.lahti.fi/palvelut/kaavoitus/kolava-karistonm%C3%A4en-kaavarunko>
 Kyselyn tuloksista julkaistaan kesällä kooste verkkosivuilla.

Sivu 11/11